

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

OZ FutuReg

KidSAFEdu-online bezpečnosť pre deti v cezhraničnom regióne

SKHU/WETA/1901/4.1/317

Cezhraničný výskum KIDSAFEDU na Slovensku

ISBN 978- 80 -973 927-3-1

EAN 9788097392734

Budujeme partnerstvá

Partnerséget építünk

Európsky fond regionálneho rozvoja

Európai Regionális Fejlesztési Alap

www.skhu.eu

www.rdvetc-spf.eu

FutuReg

2021

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Contents

UVOD	4
1. Analýza súčasnej situácie a vyhodnotenie prieskumu KIDSAFEDU	6
1.1. Prieskum na Slovensku a v Maďarsku	10
1.2 Popis vzorky cezhraničného výskumu	10
1.2 Situačná analýza prostredia online bezpečnosti	11
1.3 Benchmarking ostatných organizácií	13
1.4 Popis cieľu cezhraničného výskumu	14
1.6. Vymedzenie pojmov online bezpečnosti a online konfliktov detí	15
1.7. Zmapovanie počiatočnej situácie v spolupracujúcich inštitúciách	18
2. KIDSAFEDU Komunikačná stratégia	20
2.1. Vizualita KIDSAFEDU	22
2.2. Komunikačná kampaň KIDSAFEDU	23
2.3. Stanovenie cieľov komunikácie online počas COVID	28
2.4 Online kampaň	29
2.5. Offline kampaň	34
3. Metodológia vyučovania cyberbullyingu	39
3.1 Metodická príručka	40
3.2. Výučba témy kyberšikany cez rovesnícku mediáciu	42
3.3. Dobré príklady projektu KIDSAFEDU	43
3.4. Kvalitatívne rozhovory	46
4. Online školy a odporúčania	48
5. Odporúčania	51
5.1. Sieťovanie a krátkodobé partnerstvá	53
5.2. Sieťovanie a strategické partnerstvá	55
5.3. Medzinárodné partnerstvá v oblasti online bezpečnosti	56

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-sp.f.eu

www.skhu.eu

6. Závěry	58
7. Čo môžete urobiť? 10 krokov k bezpečnosti	59
Prínos výskumu	60
Použitá literatúra	62
Slovník skratiek.....	Error! Bookmark not defined.

UVOD

Online prítomnosť a kyberšikana sa stali často skloňovanými pojmami po roku 2020 pri transformácii škôl na online inštitúcie. Projekt preto reagoval cezhranične na spoločné výzvy. Cieľom cezhraničného výskumu o projekte KIDSAFEDU je priblížiť marketingovo-komunikačné a edukačné aspekty cezhraničnej spolupráce slovensko- maďarskej kooperácie OZ FutuReg a Nadácie Hintalovon. Publikácia zhrňuje hlavné aktivity, hlavné projektové ciele, milníky a dosiahnuté úspechy, ktoré sa v rámci výskumu analyzujú tromi spôsobmi. Nakoľko samotná kampaň bola online, interaktívna a výskumu pozostáva z troch kapitol. Úvodná časť prvej kapitoly tvorí sumarizácia prieskumu online dotazníkov cezhraničného výskumu a marketingové výskumu kampane. Druhá časť sa skladá z výskumu v téme marketingovo-komunikačnej analýzy projektu. Tretia, a posledná časť Práva detí sú ľudské práva, ktoré sú rovnaké a neodňateľné. Podľa Všeobecnej deklarácie ľudských práv vás detstvo oprávňuje na

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

osobitnú pomoc a podporu. Deti žijúce kdekoľvek na svete by mali mať rovnaké práva bez diskriminácie. Dohovor o právach dieťaťa, ktorý bol prijatý v roku 1989 a ratifikovaný všetkými európskymi štátmi uvádza zoznam práv po jednotlivých, na ktoré majú deti právo a ktoré zmluvné štáty musia byť zaručené. Dohovor zaručuje aj aktívnu účasť dieťaťa na komunitnom živote, ako aj okrem iného právo na informácie a slobodu prejavu. Dohovor uplatňuje aj trojstupňový model, v ktorom sa okrem osobitných záujmov a potrieb detí objavujú aj rodičia a štát a prístup, podľa ktorého by najlepšie záujmy dieťaťa mali byť prvoradé a v súlade s je potrebné vyvíjať schopnosť dieťaťa.

Dokument sa svojimi odporúčaniami snaží naplniť víziu, ktorou je do roku 2030 dosiahnuť s prioritou ochrany prírody a vodných zdrojov, ktorá je určená pre malé skupinky návštevníkov, vyhľadávajúcich vzácne, neporušené prírodné a historické prostredie, miestne multikultúrne prostredie a gastronómiu, a ktorí poznávajú. V tomto výskume sa snažíme dať prehľad o stavu a vplyvu online bezpečnosti. Cieľom je vyhodnotenie projektových výstupov a komunikačných cieľov počas projektu KIDSAFEDU.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

1. Analýza súčasnej situácie a vyhodnotenie prieskumu KIDSAFEDU

Cieľom tohto výskumu je tvorba dokumentu stratégie rozvoja a marketingová stratégia KIDSAFEDU a kampani o online bezpečnosti v cezhraničnom priestore so zameraním na atraktivitu a služby v oblasti prevencie kyberšikany a navrhnúť nástroje a opatrenia na zlepšenie rozvoja a marketingu cestovného ruchu v území. Práva uvedené v Dohovore p právach detí sú v zásade rozdelené do troch skupín.

1. Ochrana: patria sem práva chrániace mechanizmy bezpečnosť dieťaťa vrátane ochrany pred všetkými formami týrania, zanedbávania a vykorisťovania.
2. Starostlivosť: zahŕňa všetky práva súvisiace so zabezpečením základných potrieb dieťaťa, ako je právo na stravu, zdravotnú starostlivosť a vzdelanie.
3. Účasť: Zabezpečenie práv detí pri výkone ich vecí, najrevolučnejšie ustanovenie svojej doby, je jedným z najkontroverznejších ustanovení o ochrane práv detí online.

Prvou časťou kvantitatívneho vyhodnotenia je analýza vyhodnotených cezhraničných dotazníkov, ako časť aktivity, ktorá zmapuje súčasnú situáciu.

V prípade dopytovania sme zisťovali informácie o segmente páchatel'ov, šikanovaných a vnemov žiakov o tom, ako veľmi poznajú problematiku. Niektoré pojmy sme si aj nadeľinovali obšírnejšie a zisťovali sa vedomosti a informovanosť o danej téme.

- **Predátori** - napríklad v správach na sociálnych sieťach alebo v chatovacích miestnostiach herne v hale. nepriamo ovplyvnených.
- **Kyberšikana** - na deti sa môžu zamerať šikanovaní online, vrátane tých skutočných.
- **Podvodníci neoprávneného získavania údajov** – dokážu oklamať dieťa o citlivých informáciach o sebe alebo o vás.
- **Nevhodný obsah** - môže byť napríklad sexuálne explicitný obsah - najmä pornografické obrázky a video.
- **Násilný alebo grafický obsah** - napríklad krvavý útok alebo útoky. Neslušný alebo nevhodný vekový obsah - napríklad vulgárne výrazy alebo užívanie drog a alkoholu.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-sp.f.eu

www.skhu.eu

- **Sťahovanie pirátskych programov** - vrátane hudobných alebo video súborov. Problémy s počítačovou bezpečnosťou:
- **voľné sťahovanie z internetu**- podľa ktorého jednoduchá návšteva webových stránok môže mať za následok automatické nainštalovanie škodlivých programov do počítača dieťaťa.
- **Malvérové infekcie** - môžu poskytnúť iným ľuďom prístup k počítaču dieťaťa.

Môžu sa zobrazovať v programoch na zdieľanie súborov peer-to-peer (P2P), webových odkazoch, prílohách a ďalších.

- **Nežiaduca reklama, kontextové okná a adware programy** - často sa automaticky inštalujú pri sťahovaní freeware alebo shareware programov

Môžu obsahovať aj spyvér. Bezpečnosť internetu pre deti skutočne vzbudzuje obavy, pretože pokiaľ ide o web, sú v mnohých ohľadoch dômyselnejšie ako ich rodičia. Našťastie sa rodinná bezpečnosť na internete stáva čoraz prioritnejšou.

Otázkou výskumu zostáva : „Ako sa dá zabezpečiť internetovú bezpečnosť pre deti?“ zároveň sa básnická otázka stáva dilemou, pretože veľa rodičov predpokladá, že rodičovská kontrola si vyžaduje rozsiahle technické znalosti. Ale vďaka ľahko použiteľnému softvéru na zabezpečenie internetu môže skutočne každý rodič chrániť deti pred nežiaducim obsahom alebo im zabrániť v sťahovaní škodlivého škodlivého softvéru. **Správa a monitorovanie prístupu detí na internete by preto mali byť dennodenným rodičovským obranným mechanizmom.**

Pre rodičov je správa prístupu zásadná a má dve široké formy: Softvér pre rodičovskú kontrolu sa často dodáva s riešeniami internetovej bezpečnosti a umožňuje spravovať čas, ktorý dieťa stráví online. Antivírusové softvérové programy pomáhajú riešiť problémy ako spyware¹ a vírusy z webových stránok, ktoré môžu vaše deti nechtiac navštíviť. Funkcie rodičovskej kontroly vám umožňujú ovládať všetky **aspekty používania internetu dieťaťa**. Môže to zahŕňať

¹ ázvy: spajvér, špionážny softvér, špiónsky program, špiónsky softvér, zriedkavo: špehovací softvér; angl. *spyware*)

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

čokoľvek, od času, ktorý môžu tráviť online, až po aplikácie a weby, ktoré smú používať. Akékoľvek pokusy o použitie blokových programov budú zastavené a zaznamenané do denníka programu pre neskoršie prezeranie. Ak sa dáva prednosť pokročilejším nastaveniam, môžete tiež obmedziť korešpondenciu s konkrétnymi kontaktmi na sociálnych sieťach, obmedziť správy obsahujúce osobné údaje alebo dokonca zabrániť odosielaniu správ s určitými slovami alebo frázami.

Vysoko kvalitný program rodičovskej kontroly dáva silu a transparentnosť, čo uľahčuje nastavenie obmedzení pre každého používateľa. To však znamená, že po dokončení práce s počítačom sa má dbať na dôslednosť pri odhlasovaní zo vlastného profilu. V opačnom prípade bude sabotovať svoje vlastné úsilie. Antivírusová ochrana je rovnako dôležitá pre online bezpečnosť rodiny.

Webové stránky, ktoré sa javia ako legitímne, môžu v skutočnosti obsahovať škodlivý kód. Prípadne môžu dieťa presmerovať na falošný web, ktorý vyzerá rovnako, ale v skutočnosti obsahuje **keylogger**² alebo počítačový vírus. Aby sa deti ubezpečili, osobné informácie vášho dieťaťa nebudú zhromažďované bez vedomia dospeléj osoby, nastaviť sa preto odporúča pravidelný plán automatických antivírusových kontrol a tiež každý mesiac spustíte hĺbkovú kontrolu systému, aby ste sa uistili, že na pevnom disku nemáte žiadnych nežiaducich návštevníkov. Dať svojim deťom dôveru a rešpekt by bolo povinnosťou každého rodiča.

Deti musia mať určitý priestor na to, aby sa mohli učiť a rásť z vlastných možností. Pôsobivé kontroly obsahu im to nepomôžu. Mohlo by ich to ešte viac povzbudiť. Rodičia nakoniec čelia vojne na dvoch frontoch: Obmedzenie nevhodného prístupu na internet. Uznávanie narastajúcej nezávislosti ich dieťaťa. Aby ste sa vyhli prehraným bitkám, je dôležité rešpektovať technické aspekty online kontroly a schopnosť detí čeliť zlým bezpečnostným opatreniam. Terajšie deti sa narodili vo svete tabletov a inteligentných telefónov a majú vlastné pohodlie s internetom,

² **eylogger** (někdy také *Keystroke Logger*) je software, ktorý snímá stisky jednotlivých klávesov.^[1] Antivírusom býva považovaný za vírus. V rípadě software se jedná o určitou formu spyware, ale existují i hardwarové keyloggeri

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

ktoré absentuje u mnohých dospelých. Toto pohodlie však často vedie k slepote ohľadom možných rizík.

Záver pre rodičov:

Používanie bezpečnostných prvkov online musí ísť ruka v ruke s rešpektovaním dieťaťa. Bezpečnosť detí online začína adaptívnou a výkonnou rodičovskou kontrolou a je podporená spoľahlivým softvérom na ochranu pred vírusmi. Najlepšie to však funguje, keď sa to spojí so zdravou dávkou rešpektu a slobody pre ich deti ovládajúce internet. Vďaka správnym nástrojom a správne prístupu môžu rodičia pomôcť deťom znížiť čas strávený online online.

Pri hodnotení softvéru na rodičovskú kontrolu pre rodinu je nevyhnutné zabezpečiť, aby softvér poskytoval komplexnú ochranu pred internetovými hrozbami. Rodičovská kontrola je iba jednou časťou ochrany rodiny pred nebezpečenstvom na internete. Online bezpečnosť pre deti znamená:

- **Ochrana detí pred nežiaducim materiálom.**
- **Ochrana zariadenia pred vírusmi alebo škodlivým softvérom, spamom a mobilnými hrozbami.**

Bezpečnostná sada musí pokryť každú z týchto báz pre silnú bezpečnostnú sieť. Našťastie veľa riešení pre zabezpečenie internetu poskytuje holistickú ochranu z centrálného rozbočovača v boji proti všetkým online hrozbám. Trh je preplnený bezpečnostným softvérom, takže výber toho správneho sa môže javiť ako ohromujúci proces. Našťastie môžete produkty testovať pomocou bezplatnej skúšobnej verzie bezpečnostného softvéru pre internet. Použitím skúšobnej verzie je možné získať softvér a zaistiť, aby bol vhodný pre vašu rodinu. Na , aj v Maďarsku poznáme nasledovné bezpečnostné softvéry a projekty zaoberajúce sa bezpečnosťou. (Eset)

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

1.1. Prieskum na Slovensku a v Maďarsku

Samozrejme môžu existovať pochybnosti, otázky týkajúce sa tejto témy, na ktoré nemožno takýmto spôsobom odpovedať okamžite.

1. Informácie v dotazníku začali s mapovaním demografického stavu našej vzorky
2. úplne prvé otázky v dotazníku sa preto týkali toho ale majú deti pohlavie, vek a kde žijú.
3. Ďalej nasledovali tzv. otázky, do akej miery respondenti pochopili účel dotazníka, či otvorené a zisťovacie súhlasia so spracovaním názoru a odpovedí,
4. Z hľadiska bezpečnosti bolo závažné odsúhlasiť či si respondenti prečijú pravidlá ochrany osobných údajov a či sa ich rodičia stotožnia rodičia so súhlasom o spracovaní.
5. Takmer všetci respondenti uviedli, že rozumeli účelu dotazníka. Vyšším percentom prispeli k zhrnutiu a použitiu svojho názoru a vo väčšej miere si prečítali aj vyhlásenie o ochrane osobných údajov. 75,2% uviedlo, že informovalo svojich rodičov aj o prieskume a spôsobe vyplnenia dotazníka.
6. Výskum si vyžaduje aj otázky týkajúce sa demografických údajov a prieskum zahŕňa tieto údaje, ako aj vek. Keďže sa prieskum uskutočňoval medzi deťmi na základných a stredných školách, môže byť vek obmedzujúci, ale pri druhej otázke týkajúcej sa vekového rozdelenia sa očakávali presné údaje.

1.2 Popis vzorky cezhraničného výskumu

Táto časť je v I.časti výskumu širšie popísaná. V skratke môžeme zhrnúť, že sa väčšina detí stretla s internetovými hrozbami. Najvyšší počet bol medzi 17-ročnými u 20,8% (21 osôb), za nimi mierne za 16-ročnými v 17,8% (18 osôb). 9 mladých respondentov uviedlo, že mali 18 rokov, 5 osôb malo 19 rokov a 1 osoba 20 rokov. Vo vyššom počte je 13 osôb uvedených ako 15-ročných, 13 osôb má 14 rokov, 10 má 13 rokov, 8 osôb má 12 rokov a 3 osoby majú 11 rokov.

Vek Po zohľadnení vekového pomeru respondentov bola teda v prieskume vo väčšom počte zastúpená stredoškolská veková skupina.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Pohlavie

Na základe rodového rozdelenia respondentov možno konštatovať, že väčšina, 58,4%, dostala odpovede od dievčat, v menšej miere 41,6% od chlapcov. V tejto súvislosti nemožno vyvodiť nijaké ďalekosiahle závery a rozdiel v rodových reakciách sme v našom prieskume neskúmali osobitne.

Názov školy

V dotazníku boli identifikované školy zúčastnené na výskume, oslovili sme 10 -10 inštitúcií (podrobnejší zoznam a grafy sa nachádzajú v maďarskej časti výskumu) Účelom prieskumu zároveň nie je predložiť konkrétne údaje ani vyvodiť závery týkajúce sa odpovedí detí definovaním každej školy a jej profilu, ale zisťovanie cezhraničného vplyvu ako celku.

Región

Je veľmi dôležitou súčasťou nášho spoločného prieskumu, že deti a mladí ľudia žijúci v pohraničných regiónoch by mali byť účastníkmi nášho dotazníkového výskumu. Nasledujúci bod dotazníka sa teda týkal regionálnej distribúcie s uvedením miesta ich pobytu. Okrem online vzorky sme pracovali s 5 offline dotazníkmi zo škôl. Benchmarking ostatných inštitúcií ukázal, že musíme zapojiť a vzorku sociálne slabších, nakoľko prístup k internetu nemajú, ako to bolo aj počas distančného vzdelávania.

1.3.Situačná analýza prostredia online bezpečnosti

Región cezhraničného partnerstva sa skladá zo Žitného ostrova s centrom OZ FutuReg v Šamoríne. Projekt má tri špecifické cieľové skupiny, ktoré analyzovala aj z hľadiska cieľovej skupiny.

1. maloleté deti, študenti, používatelia internetu vo veku 8 - 18 rokov, žiaci na základných školách západného cezhraničného regiónu v Bratislavskom a Trnavskom kraji, napr. Trstice - pilotný partner projektu.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

2. Učítelia základných škôl, ktorí môžu najrýchlejšie odhaliť kyberšikanu v škole a reagovať promptne. V tomto projekte OZ úzko spolupracovalo s triednymi učiteľmi v Trsticiach.

3. Rodičia detí, ktorí sa často sa cítia bezmocní, preto by sa mali poskytnúť aj nástroje potrebné na pomoc deťom, ktoré sú a) obeťami, b) zneužívaniami alebo c) svedkami.

Považujeme za dôležité zapojiť všetky cieľové skupiny, pretože online nebezpečenstvo je možné vylúčiť iba vtedy, ak sa s ním zaobchádza systematicky a ak sú do procesu riešenia zapojené všetky strany. Zriaďovatelia, obce, miestni zástupcovia, starostovia, mládežnícke centrá a organizácie v oblasti vzdelávania sú dôležití.

Návrh projektu je založený na základe nasledujúcej východiskovej situácie:

1. Študenti trávajú väčšinu času v škole a na internete. Učítelia sa veľmi málo pripravili na výučbu online konfliktov a bezpečnosti detí v online prostredí, pretože učítelia nie sú ani informatici, ani právnici.

2. Prístup k informáciám je čoraz ľahší. Preto musia byť pedagógovia pripravení riešiť bezpečnosť online a predchádzať online kriminalite.

3. Partneri projektu sa dlhodobo venujú odbornému vzdelávaniu, rozvoju IT riešení a advokácii detským právam. OZ FutuReg vo výskume 2019 poukázalo na šokujúce údaje o uplatnení online práv detí na Slovensku ako aj Unicef v zahraničí a Hintalovon v Maďarsku.

4. Kvôli koronavírusu od jari 2020 každý druhý rodič sa stal súčasne online učiteľom. Prístup k informáciám a poznatkom sa vďaka technologickému pokroku stáva ľahším, nebezpečenstvo však tiež rastie. Posledný výskum v oblasti kyberšikany detí je smutnou správou v Maďarsku aj na Slovensku.

5. Ak sa vyučuje online, je stále viac nebezpečenstva. Ak rastie online priestor, rastie kriminalita.

6. Digitálni rodičia venujú na sociálnych sieťoch tejto tematike, odborne však je to práve P2, ktorý vytvára know-how v Maďarsku.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

7. Cezhraničná situácia a skúsenosti ukazujú, že v posledných rokoch došlo k významnému nárastu online prítomnosti detí na internete. Rodičia, pedagógovia a riaditelia škôl sa na mnohých miestach sťažovali na prítomnosť a nebezpečenstvo online. Ak sa zväčší online priestor, zvýšia sa aj riziká.

8. Hoci je kyberšikana čoraz bežnejšia, nehovoríme o nej. Rodičia týraných detí sa často boja a popierajú skutočnosť, lebo si myslia, že tento jav je prehnaný.

9. Učiteľia nekonajú, pretože sa boja, že nedokážu vyriešiť situáciu, a riaditelia škôl sa musia starať o povest' školy.

10. V súvislosti s kyberšikanou sa pasivita stáva dôvodom pre nové trestné činy a zneužívanie detí. Tieto východiská sú najdôležitejšie pri riešení online bezpečia detí na oboch stranách hranice.

Benchmarking ostatných organizácií

Ďalšia metóda slovenskej časti prieskumu bola tá, že sme porovnávali odpovede s inými existujúcimi neziskovými organizáciami. Benchmarking je proces porovnávania metód, procesov, postupov, služieb určitej organizácie s inými organizáciami, ktoré pôsobia v podobnej oblasti. Implementácia tejto metódy do systému riadenia a rozhodovania vo verejnom sektore účinne prispieva k rozvoju konkurenčného prostredia nielen medzi verejnými inštitúciami, ale aj k podpore súťaženiu medzi verejným a súkromným sektorom pri realizácii verejných objednávok. Manažment verejných organizácií by mal disponovať dostatkom informácií potrebných na ich efektívne riadenie. Biele miesto v rozvoji takejto vzdelávacej základne vyplňa publikácia Benchmarking ve veřejné správě vydaná Ministerstvom vnútra Českej republiky. Jej prednosťou je predovšetkým kompaktné podanie komplexu problémov súvisiacich s danou tematikou.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

1.4. Popis cieľu cezhraničného výskumu

Cieľom cezhraničného výskumu bude uviesť vplyv projektu KIDSAFEDU na cezhraničnú online bezpečnosť a merať silu inštitucionálnej spolupráce. Cieľom cezhraničného výskumu je vyhodnotenie dopadu projektu na cezhraničný región. Cieľom predkladaného dokumentu je analyzovať primárnu a sekundárnu ponuku v oblasti online bezpečnosti pre deti, ako aj dopyt po cestovnom ruchu so zameraním na atraktivity a služby v oblasti ochrany práv detí a navrhnúť IT a právne nástroje a opatrenia na zlepšenie rozvoja a bezpečia a ozvodja ruchu v území. Dokument sa svojimi odporúčaniami snaží naplniť víziu, ktorou je do roku 2030 vytvoriť destináciu bezpečné detstvo s prioritou ochrany súkromnia, ktorá je určená pre malé pre deti a rodiny, neporušené šikanou. Cieľom projektu bolo poskytnúť podporu vzdelávacím inštitúciám, rodičom a rodinám v slovensko-maďarskom západnom pohraničnom regióne a predchádzať kyberšikanu, venovať sa bezpečnému online prítomnosti a vzdelávaniu, digitálnym znalostiam a obťažovaniu na internete. Dlhodobým cieľom je aj cezhraničná výmena osvedčených postupov a vytváranie sietí.

NEPRIAME CIELE projektu

- Posilnenie cezhraničnú súdržnosť a spoluprácu v online vzdelávaní
- Zlepšenie vzájomného porozumenia a zblížovania medzi vzdelávacími inštitúciami a odbornými organizáciami na západnom Slovensku a v Maďarsku
- Vytváranie spoločnej cezhraničnej identity vo vzdelávaní s témou advokácie online práv detí

PRIAME CIELE projektu:

- Vypracovanie metodických balíkov pre dospelých pri zaobchádzaní sa kyberšikanu a pri prevencii online nebezpečenstva
- Vypracovanie a otestovanie špeciálneho plánu metodologickej prípravy pre pedagógov a rodičov
- Vývoj a prezentácia programu mediácie vo vzdelávaní na školách v pohraničnom regióne

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

- Dosiahnúť, aby internetová bezpečnosť nebola tabuizovanou témou
- Vytvorenie propagačnej kampane, ktorá nabáda ľudí, aby verejne hovorili o kyberšikanе, nielen keď sa s tým náhodou stretnú

Cezhraničný element projektu je silný. Do aktivít plánovaných v projekte sú zapojení edukační a odborní aktéri zo Slovenska a z Maďarska. Online bezpečnosť na školách i doma je medzinárodným fenoménom. Samotný maďarský alebo slovenský vzdelávací systém nestačí, treba znížiť úroveň digitálneho nebezpečenstva. Odborná príprava na Slovensku aj v Maďarsku by pomohla znížiť úroveň tohto negatívneho problému. V roku 2019 každý druhý žiak sa v prieskume vyjadril o vôle vzdelávať sa online, interaktívne a zaujímavo o bezpečnom internete a svojich online právach. Príručka pre študentov, učiteľov a rodičov sa pripraví v dvojjazyčnej verzii, ktorá uľahčuje vzájomné akceptovanie prijatia a synergické reakcie. Výskum a zhromažďovanie najlepších prípadov budú mať svojou povahou cezhraničný charakter.

1.5.Vymedzenie pojmov online bezpečnosti a online konfliktov detí

Čo znamenajú jednotlivé pojmy ako online bezpečnosť a online konflikt si prejdeme v tejto kapitole. Internet je obrovským zdrojom informácií pre nás všetkých. Väčšina ľudí využíva možnosti internetu a dostupné informácie s dobrým úmyslom, no nájdú sa aj takí, ktorých zámer je vyslovene zlý až chorý, napríklad ak na internete prenasledujú a obťažujú deti. Čo môže rodič, učiteľ alebo iná zodpovedná dospelá osoba urobiť, aby ste deti uchránili pred tzv. online predátormi a sexuálnym obťažovaním? Veľká časť informácií, ktoré je možné na túto tému nájsť, je až žalosťne neaktuálna. Rovnako aj informácie o ochrane detí pred online predátormi sú ešte z minulej éry internetu, keď sme nemali smartfóny, vďaka ktorým dnes priamo vo vrecku nosíme internet, GPS aj audio a video funkcie vo vysokom rozlíšení. Pri hľadaní štatistík zo súčasnej doby sme zistili, že online predátori zvyknú mnoho informácií o deťoch zbierať zo sociálnych sietí. **V 82 % prípadov** online sexuálnych trestných činov spáchaných voči maloletým použil páchatel sociálnu sieť obeť, aby získal informácie o tom, čo obeť má a čo nemá rada. **65 % páchatel'ov** online sexuálnych trestných činov využilo sociálnu sieť na

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

získanie informácií týkajúcich sa domova a školy obete. Avšak nejde až tak o konkrétny spôsob zbierania informácií, ale skôr o to, že deti vo veľkom a zväčša nevedomky zdieľajú informácie s neznámymi ľuďmi. Online predátori sa zvyknú zamerať na deti, ktorých správanie vo virtuálnom prostredí naznačuje, že vyhľadávajú pozornosť a snažia sa dostať do kontaktu s inými ľuďmi.³ Žiaľ u takýchto detí je vo všeobecnosti aj menšia šanca, že majú nablízku starostlivú dospelú osobu, na ktorú sa môžu obrátiť, a je u nich tiež menej pravdepodobné, že obťažovanie nahlásia. Niektoré deti možno obťažovanie ani nechcú nahlásiť, pretože si záujem a pozornosť cudzej osoby užívajú, pričom však majú veľmi naivnú predstavu a neuvedomujú si, o čo reálne ide.

Online konflikty detí

Už aj pri definíciách konfliktu môžeme zbadáť nezrovnalosti. Konflikty majú rôzne definície; podľa pojmu, ktorý používame v mediácii, konfliktom nazývame tie situácie plné napätia, v ktorých aspirácie, názory, myslenia dvoch ľudí alebo skupín sa zdajú nezlučiteľnými. Konflikt je vlastne konštrukcia, všetko je „o hlave“. Zúčastníci konfliktu nikdy nerozhodujú o svojich akciách podľa reálneho obrazu: základom rozhodnutia je vždy zisťovanie, že ako vidia situáciu a druhého.¹ Jedna skupina odborníkov tvrdí, že konflikt je vrcholom napätia medzi dvoma názormi, ktorý sa vyjadruje v popieraní názorov druhého, a v otvorenom útoku. Druhá skupina odborníkov vníma konflikt ako prejavenie frustrácie, alebo definuje konflikt ako jednu formu interakcie, pre ktorú je charakteristický stret nekompatibilných hodnotových systémov, predstáv, názorov a citov. Každá vedecká disciplína a skúmacia oblasť v definícii konfliktov zhoduje v tom, že konflikt je nedorozumením medzi dvoma, alebo viacerými stranami (skupina, osoba), ktorý nie je vždy jednoznačne negatívnym procesom.

K pochopeniu charakteristiky a procesu konfliktov je vhodné skúmať naše myslenie. Stálosť konfliktov v našich životoch je podmienená viacerými faktormi: pochádzame sa z odlišných krajín, máme rozdielne sociálne prostredie, máme rozdielne hodnotové systémy, máme rozličné ciele, a inak vnímame jednotlivé veci. Ak s konfliktom sa zaoberáme na základe zaužívaného

³ <https://dobraskola.sk/kybersikana-v-distancnom-vzdelavani/>

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

stereotypu, tak konflikt vieme hodnotiť len negatívne, keďže vo zúčastnených vyvoláva stres, zlé pocity, napätie, strach a hnev. Ale keď sa na konflikt pozrieme ako na nástroj poznávania, upresnenia, poctivosti, ktorý nám pomôže nájsť kompromis, staneme sa schopnými riadiť a ovplyvniť proces konfliktu, a tým môžeme vo veľkom eliminovať negatívne následky a vplyvy konfliktu. Toto ale má svoje základné podmienky: kritické videnie seba samého, svojich názorov, a vhodné sebaopoznanie. Každý konflikt má svoje skryté a otvorené znaky, ktoré by sme mohli porovnať k vrstvám cibule. K týmto vrstvám majú prístup iba účastníci konfliktu, ale po daných vrstvách musia sa rozhodnúť, či prežívajú taký ťažký konflikt, že k riešeniu potrebujú pomoc odborníka, alebo ešte vedia riadiť konflikt a jeho následky.

Odborná literatúra definuje 8 fáz konfliktu, ktoré často sa prekrývajú, v závislosti od toho, že konflikt je aký silný, rýchly, a na koho sa vzťahuje. Prvá fáza je objavenie konfliktu, keď iba cítiť napätie. Veľakrát ani nie je možné presne sformulovať, že čo a prečo vnímame ako napätie, ale nezhoda už je formulovaná. ⁴Druhou fázou je „spúšťačia udalosť“, môže dostať označenia, ako: tá „posledná kvapka v pohári“, alebo „nemám viac trpezlivosti“. Tretia fáza je otvorenie konfliktu, v ktorej sa prejavujú pocity, stretnú sa odlišné názory zúčastnených. Vo fáze nazvanom ako segregácia, účastníci konfliktu môžu sa unaviť vo vyčerpávajúcom boji, keďže ťahajú čoraz vyššie steny okolo seba, rozdiely sa prejavujú v ostrom kontraste, a priepasť medzi nimi sa stane obrovskou. Dištancovanie sa je piatou fázou, ktorá nie je nevyhnutá pri konfliktoch, lebo najviac z fáz závisí od osobností, či účastníci sa izolujú od seba v prospech tomu, aby neboli s druhým účastníkom v žiadnom kontakte. Šiestu fázu môžeme najlepšie charakterizovať pravidlom „oko za oko, zub za zub!“ ⁵V tejto fáze sa môže objaviť verbálne a fyzické násilie i naraz, najčastejšie je prítomný úplný zánik komunikácie, zámer pomsty a zničenia. Vo fáze depresie, unavenosti a vyčerpanosti pomsta môže byť pozastavená, ale len dočasy, kým účastníci nenájdu nové stratégie na zničenie druhého. Posledná, ôsma fáza je fázou likvidácie, čo môže znamenať, že strany sa stanú už natoľko unavenými, že nie sú schopní ďalej bojovať, ale nie sú ochotní vzdať sa boja. Tento prístup neznamená úplné ukončenie

⁴ Bednařík, A: Riešenie konfliktov : Príručka pre pedagógov a pracovníkov s mládežou

⁵ Kusá, D: Riešenie konfliktov II. Bratislava: Mirius, 2006, 66s

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

konfliktu, lebo stačí jedna nová informácia, a celý proces sa môže začať odznova. (Kutlík, 2020²) Vymedzenie pojmov online bezpečnosti a online konfliktu nám v ďalšej kapitole pomôžu pochopiť prečo a kosa buduje komunikačná stratégia.⁶

1 Zmapovanie počiatkovej situácie v spolupracujúcich inštitúciách

V priebehu nášho výskumu založeného na online dotazníkovom prieskume sme dostali 101 online vyplnených dotazníkov 5 offline (tradičný papierový dotazník) dokopy 106 dotazníkov, ktorých vyhodnotenie a analýza sú uvedené nižšie. Informácie o tom, ako vyplniť dotazník považujeme za veľmi dôležité, aby deti mali prístup aj k príslušným informáciám o problémoch, ktoré sa ich týkajú, a to aj v súvislosti s týmto dotazníkovým výskumom. V mnohých prípadoch sa dá online formulár vyplniť jednoduchšie, pretože anonymita je jasná, v odpovediach môžu zostať anonymní, rovnako ako v online priestore. Najvýznamnejšou zmenou a plánovaným výstupom je reakcia na nasledovné: „Internet odráža a zosilňuje najlepšie a najhoršie vlastnosti ľudskej povahy. Internet bol vynájdený pre dospelých, ale deti ho stále viac používajú a digitálne technológie čoraz viac ovplyvňujú ich život a budúcnosť. Našou úlohou je zmierňovať škody a rozširovať príležitosti, ktoré ponúkajú digitálne technológie.“ (Anthony Lake, UNICEF). Projekt poskol v reakcii na problémy tieto riešenia, postupy, možnosti a služby:

KVANTITATÍVNE VÝSLEDKY:

- 1 - 1 prieskum na 5- 5 školách v TT SK, BA SK, Regióny BP, Pest, Gyor-Moson-Sopron (GYMS) prieskumy sa uskutočnili samostatne na slovenskej aj maďarskej strane
- 1 porovnávací výskum súčasnej situácií - právne predpisy, IKT vzdelávanie, tento dokument zahŕňa práve dobré príklady projektu a výskumné porovnávanie metódou benchmarkingu
- 1 platforma IKT - počas projektu online konzultanti radili probono- otázky a odpovede právneho poradenstva sme sa snažili poslať

⁶ Hlavné zistenia z dotazníkového prieskumu v základných a stredných školách o priebehu distancnej výučby v školskom roku 2019-2020 ,Inštitút vzdelávacej politiky
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

- 4 školskej spolupráce s 1 maďarskou inštitúciou a s 3 slovenskými školskými partnermi – v prípade maďarského partnera to bolo Gymnázium v Budapešti a v prípade slovenského partnera to boli nasledovné školy: ZŠ a Gymnázium s VJM Bratislava, Gymnázium Nové Zámky, obec Trstice, obec Mierovo
- 1 vedomostná základňa - spracovanie odborných, praktických otázok počas výmeny skúsenosti know-how
- 1 platforma poradenstva - online a základňa digitálnych vedomostí, bezpečná demonštrácia e-learningu – na tejto platforme www.digitalskills.kidsafedu.eu
- 1 -1 cezhraničná Detská Príručka Online Práv – v online forme sme prezentovali videá
- 1 konferencia s prezentáciou výsledkov – na stránke www.digitalskills.kidsafedu.eu
- 1 online tréningová séria pre dospelých - v príprave Nadácie Hintalovon
- 1 séria verejnej besedy - Dá sa detstvo postovať? – online besedy sa uskutočnili pomocou streamu
- 1 seriál vlogov pre deti - Viac práv ako násilia.- tento vlogseriál je plánovaný ako vyučovací materiál pre online vzdelávanie na školách
- 1 hackaton - online udalosť s brainstormingom o právach detí a online bezpečnosti. – počas tejto online konferencie sa uskutočnilo siet'ovanie organizácií

KVALITÍVNE výsledky:

- kreatívny vzdelávací online obsah pre deti s pozitívnym zážitkom , posielnenie spolupráce v oblasti tejto témy, reziliencia detí, navrhované riešenie pre školy a pedagógov pre online bezpečnosť v meradle EÚ

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

2.KIDSAFEDU Komunikačná stratégia

Pri komunikačnej stratégii sme mierili rešpektovať ambície celej spoločnosti, vaše poslanie a víziu. Detailne rozoberieme trh, trendy na trhu a zanalyzujeme si vašu konkurenciu. Definujeme cieľovú skupinu a konkurenčnú výhodu, ktorá bude pre cieľovú skupinu relevantná. Na základe dát a prieskumov navrhujeme kreatívne cesty, ktoré budú definovať značku KIDSAFEDU. Rovnako určíme jednotlivé mediálne kanály na ktorých budeme na našu cieľovú skupinu v priebehu kampane komunikovať. K predstaveniu projektu patrí jej štruktúra a aktivity, ktoré vo veľkom ovplyvňujú komunikačnú stratégiu a udalosti. K komunikačnej stratégii popíšeme ambície vašej spoločnosti, vaše poslanie a víziu. Detailne rozoberieme trh, trendy na trhu a zanalyzujeme si vašu konkurenciu. Definujeme cieľovú skupinu a konkurenčnú výhodu, ktorá bude pre cieľovú skupinu relevantná. Na základe dát a prieskumov navrhujeme kreatívne cesty, ktoré budú definovať značku. Rovnako určíme jednotlivé mediálne kanály na ktorých budeme na našu cieľovú skupinu v priebehu kampane komunikovať. Hádky a konflikty sú ukazovateľmi smeru, signály, ktoré upozorňujú na nevyriešenie životných situácií, na potlačenie, alebo na komplexnosť citov. Naše doterajšie skúsenosti sú také, že v školskom prostredí viackrát potláčame konfliktné situácie namiesto toho, aby sme sa s nimi zaoberali. Všeobecným javom je vo zmiešaných skupinách, aj medzi dospelými, že hlavnou príčinou týrania a agresie je nevhodná reakcia na napätú situáciu.

Práve preto sú pracovníci škôl z pedagogického a z vychovávajúceho hľadiska pod veľkým tlakom, čo je v dnešnej dobe, v prípade detí alfa generácie oveľa namáhavejšie, ako pred desiatimi rokmi (Pálinkás Purger, 75.évf.).

Ako ovplyvňuje citové rozvíjanie alfa generácie toto nové prostredie, ako súvisia riešenia konfliktných situácií s rozdielmi medzi generáciami? „Báza skúseností generácie, ktorá začala školu v septembri roku 2016 je rozdielna od predchádzajúcich generácií, ale tieto nedostatky majú významný vplyv na učenie a učenie sa matematiky, dokonca aj na vytváranie sociálnych vzťahov, na osvojenie formy správania pri (ne)úspechoch.” (Pintér, 2016) Pedagógovia sa sťažujú najčastejšie práve kvôli týmto špecifikám žiakov alfa generácie na ustálené konfliktné situácie medzi žiakmi, tie sú najcharakteristickejším problémom v ich správaní, a nemajú

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

vhodné nástroje na riešenia, nedostanú vhodnú podporu ani od vedenia inštitúcií, ani od rodičov. Tieto konflikty často sa premenia na nenávisť, a ešte častejšie sa prejavujú vo forme agresivity. Významné percento konfliktov je neviditeľným pre pedagógov dovtedy, kým sa nezmenia na verbálne, alebo fyzické obťažovanie.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

2.1. Vizualita KIDSAFEDu

Značka KIDSAFEDU sa vytvorila v januári 2021, keď sa projekt začal. Firemná identita v prípade neziskovej organizácie by sa mala zhodovať identitou projektu.

Logo a webstránka chceli zasiahnuť deti vo veku od 10-18 rokov. Logo sa testovalo na vzorke.⁷ Zámok KIDSAFEDU evokuje silný pocit bezpečnosti.

Zelená farba - predstavuje rast. Zem síce nazývame "modrou" planétou, no je na nej i mnoho zelených oblastí. Je znakom vyrovnanosti a pokoja. Veľa firiem zaoberajúcich sa životným prostredím využíva zelenú. Potravinové reťazce a lekárne ju preferujú, pretože ľudia si ju spájajú so zdravím. Zvolili sme si zelenú kvôli identite FutuReg a tiež kvôli identite zelenej, ako farby detí, ktoré ešte dospievajú a chcú byť vychované v klude.

Oranžová farba - každý si ju všimne. Logo s touto farbou vysiela jasnú správu o tom, že nemá problém byť stredobodom pozornosti. Charakterizuje ju kreativita a nadšenie. Do svojej firemnej identity ju zakomponoval aj Harley Davidson, Fanta, či Amazon. Farba dopre dopĺňa zelenú. Pravdepodobne aj usmievajúci sa zámok chce byť skôr pozitívnym príkladom „Je dôležité uvedomiť si, ako má na dieťa logo vplývať. Aký pocit má evokovať.“⁸ Pomôcť v správnom výbere môže tzv. Koleso farieb. Téma farieb a ich vnímania ľudským vedomím sa venoval vo svojej knihe Teória farieb⁸ spisovateľ Johann Wolfgang von Goethe už v roku 1810. Firemná identita - pravidlá pre výber farby loga Pri budovaní značky – branding je vytvorenie firemného loga nevyhnutnosťou. Rovnako ako v prípade typografie v logu je pri tvorbe loga dôležitý i výber správnej farby. Zvlášť v marketingu. Podobne ako zmena farby CTA (click to action) tlačidla na webovej stránke môže viesť k zvýšeniu

⁷ <https://www.megalogo.sk/blog/ako-si-spravne-vybrat-farbu-pri-tvorbe-loga-a-firemnej-identity>

⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Theory_of_Colours

[Goethe's Color Theory Archived](#) 2008-09-16 at the [Wayback Machine](#). *Webexhibits.org*, retrieved July 3, 2011

Goethe, Johann Wolfgang von (1810). "1. Abteilung. Physiologische Farben". Zur Farbenlehre [Theory of Colours] (in German). Archived from the original on 2014-03-23. Retrieved 2013-01-21.

[Goethe: Farbenkreis](#)

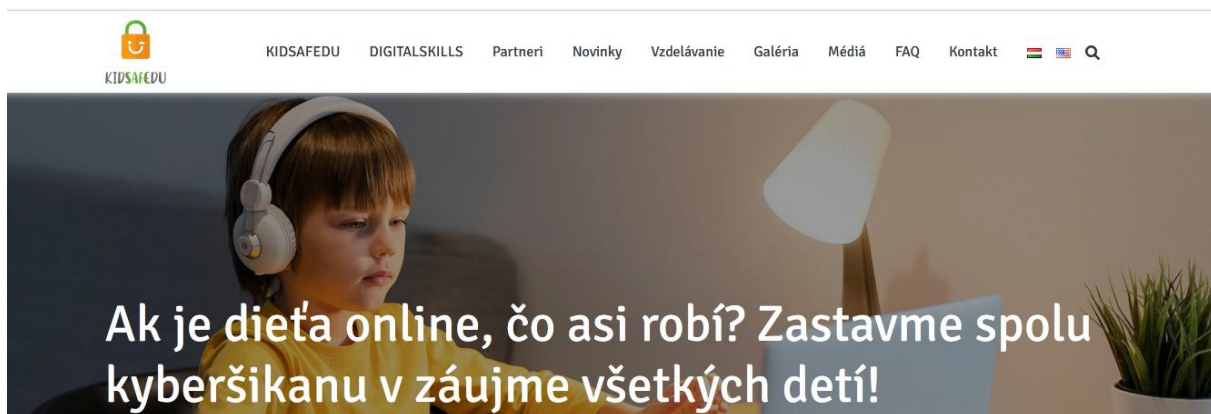
Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

konverzií, aj farba **loga môže výrazne ovplyvniť vnímanie kampane potenciálnym obecnstvom**. Veľa marketérov si myslí, že každá farba má pevne priradenú emóciu. Vytvorenie loga resp. výber správnej farebnej škály by tým pádom nemal byť až taký problém. Nie je tomu celkom tak. Záleží od individuálneho prípadu, osoby. Ako hovorí Simon McArdle, zakladateľ The Logo Company, psychológia farieb je rozsiahlou témou, ktorá fascinuje ako vedcov, tak aj laikov.

1. obrázok

Zdroj: www.kidsafedu.eu

V prípade zhodz farebnosti identity loga a webovej stránky sme si vizuál vytvorili minimalisticky.

2.2. Komunikačná kampaň KIDSAFEDU

Projekt sa začal aktívne komunikovať od 9. februára od svetového dňa bezpečného internetu, čo znamená masívnu kampaň práve počas online výuky druhej vlny pandémie v období február-jún 2021. Niektoré ukážky komunikácie uvádzame <https://www.facebook.com/ozfutureg> so **Rituál staroveku s rozprávanými príbehmi môžeme považovať za začiatky primitívneho storytellingu**. Neskôr, keď začali pravekí ľudia kresliť svoje príbehy na steny jaskýň, vznikli **vizuálne príbehy**. Postupom času si ľudia začali uvedomovať, že ostatných zaujíma počúvať príbehy, ktoré sú šťastie pravdivé a šťastie (z väčšej časti) vymyslené. Rečníci ako Homér alebo Cicero sa teda môžu považovať za priekopníkov storytellingu a **hovoreného rečníctva**. Okolo

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

5. storočia sa objavuje prvé prepisovanie textu a pojem **písané slovo**. Ďalším dôležitým medzníkom vo vývoji storytellingu sa stala tiež Gutenbergova kníhtlač. Vďaka nej sa príbehy dostávali medzi širokú verejnosť a vznikol nielen pojem **audience**, ale hlavne **reklama**.

To, čo nasleduje po reklame, vynáleze rádia či televízie môžeme považovať za **brand storytelling**, hoci išlo o jeho primitívnu formu, ktorú si značky v podstate viac-menej neuvedomili. S príbehmi sa stretávame takmer každý deň. Od momentu, keď sa ráno zobudíme a prečítame si správy cez obed s kolegami a ich rozprávaním o predošlom dni až po večerné pozerať filmu. Každý deň sme ovplyvňovaní príbehmi, ale primárne contentom. Vďaka internetu sú to práve konzumenti a zákazníci, ktorí si vyberajú, aký content budú kde a kedy prijímať. Už dávno sa skončilo obdobie násilného a otravujúceho marketingu. Dnes nestačí jednoduchá reklama, ktorá má za cieľ donútiť zákazníka ku kúpe. Mení sa svet technológií, svet reklamy a s ním aj svet storytellingu. Storytelling v skratke znamená rozprávanie príbehov. Existuje stovky rokov a je to tá najprirodzenejšia ľudská činnosť a umenie zároveň. V dnešnej dobe sa však na rozprávanie príbehov akosi pozabudlo. **Možno to bolo spôsobené tým, že sme sa v posledných rokoch vrhli na informačno-komunikačné technológie (TV, internet, PC, mobil a pod.) a hovorené slovo sa pomaly, ale isto, začalo vytrácať z nášho života. Príbehy a rozprávania boli zdieľané v každej kultúre ako prostriedok zábavy, vzdelávania, zachovania kultúrneho dedičstva a vstúpenia morálnych hodnôt. V severných krajinách, v Škótsku, ale aj v Českej republike sa začína čoraz častejšie využívať práve storytelling nielen na rôznych školeniach, pri vyučovaní v školách, ale aj v doma pri výchove detí. Nie je to spojené len s nostalgickou túžbou pripomenúť si niečo, čo tu už dávno bolo, ale aj výskumy hovoria jasnou rečou, ktorá nás nabáda storytelling viac využívať.**

Storytelling nám zabezpečuje v spolupráci so študentmi nasledovné výchovné metódy, ktoré sú zároveň aj komunikačnými technikami:

- **lásku k jazyku, slovnú zásobu a kritické myslenie,**
- **pomáha lepšie chápať život a stanovovať si ciele,**
- **podporuje analyticko-syntetické myslenie,**

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

- **motivuje deti k učeniu,**
- **podporuje záujem o čítanie a písanie textov,**
- **v rodinách aj v školských triedach formuje pocit spolupatričnosti, dôvery, rešpektu, porozumenia a spolupráce,**
- **podporuje diskusiu,**
- **pomáha v školách pri odhaľovaní a riešení šikanovania,**
- **podporuje aktívne počúvanie,**
- **zvyšuje schopnosť komunikovať,**
- **je to dobrá zábava,**
- **podporuje predstavivosť,**
- **ponúka nové informácie,**
- **zapája poslucháčov do emocionálnych aj poznávacích procesov, a tak rozvíja obidve mozgové hemisféry.**

Storytelling sa najčastejšie vníma ako špecifická **divadelná disciplína**, ktorá využíva mnoho druhov cvičení, hier a predovšetkým predstavivosti rozprávačov, ktorí sú zároveň autormi aj rozprávačmi príbehov. Ale rozprávanie príbehov nemusí byť výsostne len umeleckou disciplínou. V súčasnosti sa čoraz častejšie presúva **do škôl aj domácností**. V spomínaných severských krajinách veľmi často **pozývajú do škôl profesionálnych rozprávačov**, ktorí žiakom prostredníctvom rozprávania vysvetľujú učivo. Učiteľov pomocou KIDSAFEDU sme tiež vzdelával projekt v tejto disciplíne, aby rozprávanie vedeli adekvátne využívať na vyučovaní. Online šikana je taký typ témy, kde sa vizualizácia a konkrétne príbehy vedia využiť dobre v prospech úspechu.

V rodinách sú „rodinní rozprávači“ vítaní hlavne pre to, aby deťom porozprávali o vlastnom rode, o osudoch či úspechoch jednotlivých členov rodiny, o hodnotách v rodine, ktoré sa dedili z generácie na generáciu, ale aj v kontexte online bezoečnosti vedia rodičia priblížiť metodické učivo k reálnemu svetu. Dnešné deti viac ako inokedy potrebujú počúvať o týchto veciach, aby vedeli presne, kde siahajú korene nebezpečenstva, čím všetkým sa rodinní príslušníci zaoberajú

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

na internete, ako internet vyzeral pred 20 rokmi, aké hodnoty uznávali, čím boli zaujímavé obsahy webových stránok kedysi a teraz. A deti tieto spomienky počúvajú veľmi rady. Predovšetkým rodičia by v tomto smere mohli byť veľmi nápomocní, pretože si nielen veľa pamätajú, ale v tejto hektickej dobe majú na spomínané rozprávania aj čas. Môžu si ho v priebehu dňa pripraviť a večer vnúčatám porozprávať. Na vznik dobrého rozprávania potrebujú tri faktory: **postavy, dej a posolstvo príbehu**. Výborné je, keď pri rozprávaní využívajú aj staré fotografie o tom ako vyzeral Facebook pred 14 rokmi, ako vyzeral prvý počítač alebo mobilný telefón. Kreatívnemu rozprávaniu príbehov sa dnes pripisuje **už veľká rola i vo svete vzdelávania**. A práve tu **je dôležitý zaujímavý príbeh a jeho kreatívne rozpoznanie studentom prostredníctvom sociálnych médií**. V knihe *Nápad za milión⁹* sa autori venujú práve problematike, prečo sa niektoré značky, produkty stanú úspešné a iné nie. Podstatu vidia práve v rozpoznaní príbehu. Buď ľudí "chytí" alebo nie. Pokus máte len jeden. A preto mu **treba venovať patričnú pozornosť**. Autori radia, že **úspešný nápad, ktorý obecnosť zaujme, musí mať tieto vlastnosti**:

- 1) **Jednoduchý** - Podel'te sa o o tú najdôležitejšiu vec, o podstatu.
- 2) **Prekvapivý** - Príbeh by mal obsahovať niečo, čo naruší stereotyp, hádanie podstaty deja.
- 3) **Konkrétny** - Z abstraktných vecí urobte konkrétne. Veci neznáme spájajte s tým, čo poslucháči poznajú. Podporuje to zapamätanie.
- 4) **Hodnoverný** - Používajte hodnoverné detaily. Pomôžte ľuďom, aby príbehu uverili.
- 5) **Emočne zafarbený** - Využite emócie. Vaším poslucháčom musí na tom záležať. Aby príbeh šírili a pamätali si ho, musí sa ich dotknúť.
- 6) **Podaný ako príbeh** - Príbehy vzbudzujú ľudí k činom.

⁹ Chip Heat, Dan Heat: Nápad za milión (Made to stick)

Budujeme partnerstvá

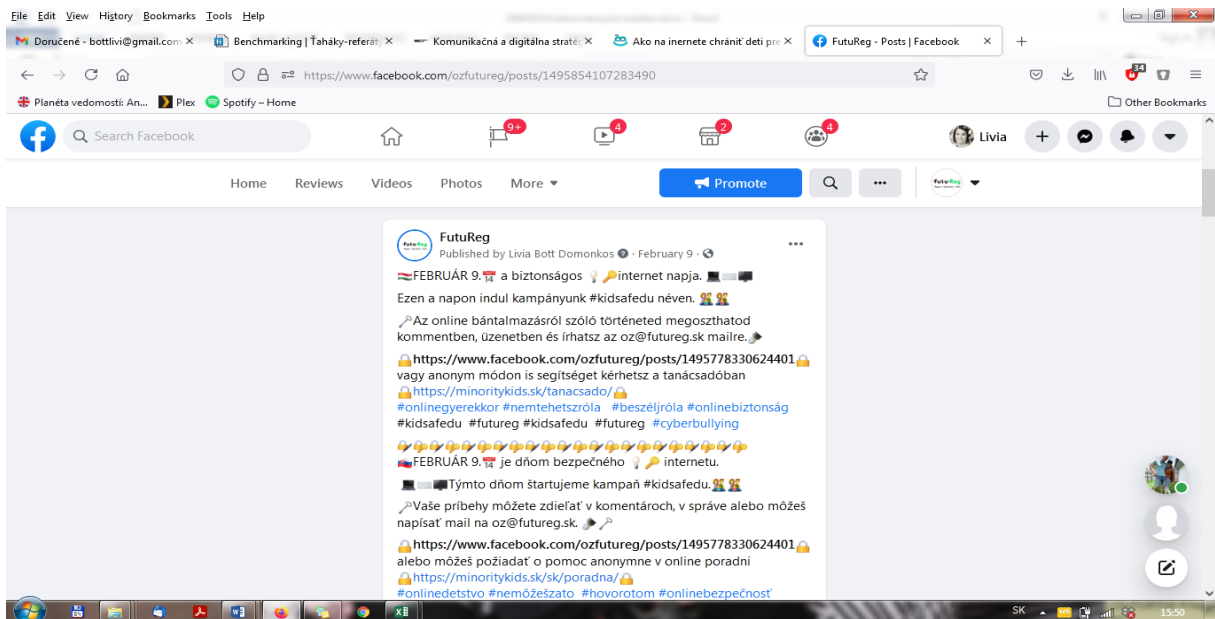
www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Ak sa pozrieme na príbeh KIDSAFEDU zistíme nasledovné prvky:

- prekvapivosť- aj mediátore, tréner a dospelý sa môže stať obeťou?
- konkrétnosť- okrem uvedenia mien autorka článku pomenuje svoj osobný príbeh
- hodnoverný
- emočne zafarbený- pocity strachu a beznádeje ako aj smútku v príbehu o online šikane rezonovali
- podaný ako príbeh- vzhľadom na typ príbehu si autorka zverejnila aj fotku krátko strihu vlasov

2. Obrázok – Facebook post analýza

Kampaň sa začala s informáciou o tom, kedy je deň bezpečného internetu a sledovali sme ozveny na príbeh storytelling o tom, ako Mediátorka sa stretla s online násilím ako tomu čelila, príbeh mal vyše 3000 videní bez cielej a platenej kampane..

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

2.3. Stanovenie cieľov komunikácie online počas COVID

Naša metodika pozostáva z kombinácie vzdelávacích prvkov online a offline konzultovanej stratégie odborníkov, čo znamená tieto potrebné kroky k správnej METODIKE: Analýza súčasnej situácie - analýza a hodnotenie situácie a prítomnosť pandemických opatrení priniesla online metódy. Vzdelávanie učiteľov a rodičov - online, zrozumiteľné a zážitkovým spôsobom sa musela konať online. Dvojjazyčný súbor nástrojov a metodický balík pre rodičov a učiteľov sme odovzdali 4 organizáciám vo forme tlačenej knihy. Osvedčené postupy prostredníctvom vytvárania sietí - tréning trénerov. Učebné osnovy šité na mieru, ktoré budú k dispozícii na zabezpečenej online platformy poskytli širšie vedomosti v téme. Online video séria sprostredkovateľských a komunikačných skúseností nám priniesla viac videní a zdieľaní, vďaka ktorej sa projekt zviditeľnil nielen na maďarskom a slovenskom trhu neziskových organizácií a vzdelávacích inštitúcií, ale pre zvyšovanie sociálneho povedomia online bezpečnosti sme sprostredkovali pomocou online metód na Facebooku a sociálnych médiách. Počas riešenie online šikany sa využila metóda mediácie. V záujme dosiahnutia dlhodobého cieľa je mentoring v škole založený na niekoľkých mediačných, koučingových aj odborných stretnutiach (IT, právo). Proces mentoringu sledujú učители aj rodičia. Namiesto frontálneho vzdelávania a prenosu vedomostí pomocou mediácie a online riešenia konfliktov budú dostupné techniky kritického myslenia, ktoré sa dostanú k študentom cez školského mediátora. Súčasná situácia medzi všetkými tromi cieľovými skupinami (študent, učiteľ, rodič) a program by sa mali vyhodnotiť v metodickej príručke, takisto výcvik by mal byť rozvíjaný na základe zistených súčasných potrieb Existujúce osvedčené postupy sa skúmajú a zbierajú pomocou metód a následne sa šíria prostredníctvom mentoringu, tréningu a workshopu. Keďže kyberšikana je tabuizovanou tematikou, práve preto bude mať širokú škálu sociálnych vplyvov prostredníctvom online kampane, videí, vlogov. Kapacita partnerov pre komunikáciu projektu sa javila počas spolupráce ako postačujúca, partneri mali správne finančné a technické zázemie a dokážu spojiť tých správnych profesionálov a externých expertov s inštitúciami. Obe organizácie sa dajú charakterizovať s dobrou finančnou situáciou. V súlade so stratégiou táto

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

metodika podporuje tvorbu kreatívneho vzdelávacieho online obsahu. Odkazy boli jednoduché, priame a ľahko zrozumiteľné. Pri komunikácií

2.4 Online kampaň

Pre analýzu výskumu online kampane uvádzame komunikačnú kampaň na Facebooku v mesiaci jún sme 5 postov na analýze náhodne vybranej a najúspešnejšej vzorky a úspešnosti kampane. Vo výskume obsahu (content analysis) sme vychádzali z lajkovaní, z reakcie a z vplyvu, zisťovali sme či je vplyv medzi cieľovou skupinou a obsahom postu. Na analýzu korelácie sme využili metódu **porovnávaní**. Vybrali sme si nasledovné príspevky na sociálnych médiách FutuReg zobrazených v období február – jún 2021. Promo video- video malo 20 000 videní kampaňou

1. Niekedy vypni počítač.

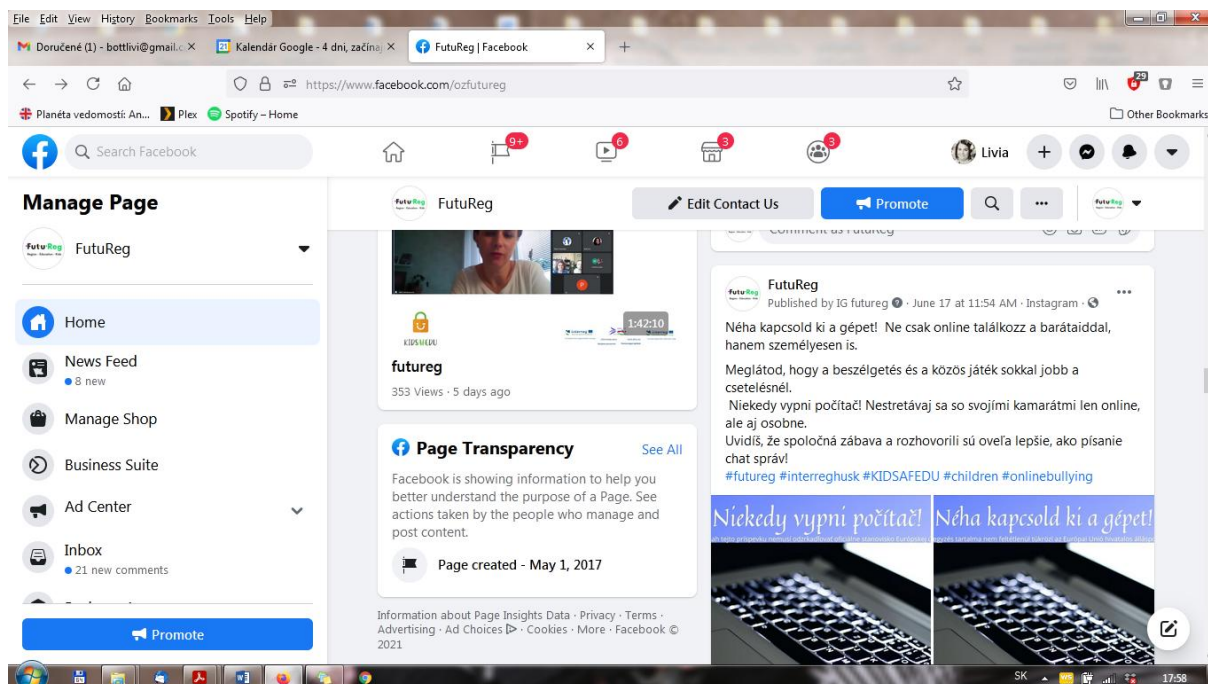
Tento post sa zameral na odkaz a sledoval reakcie, zachytil najmä skupinu mladých, cieľom má poskytnúť offline metódy fungovania.

<https://www.facebook.com/ozfutureg/photos/pcb.1588134654722101/1588134601388773/>

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

2. Dávaj si pozor, aké stránky navštevuješ, predtým ako postuješ

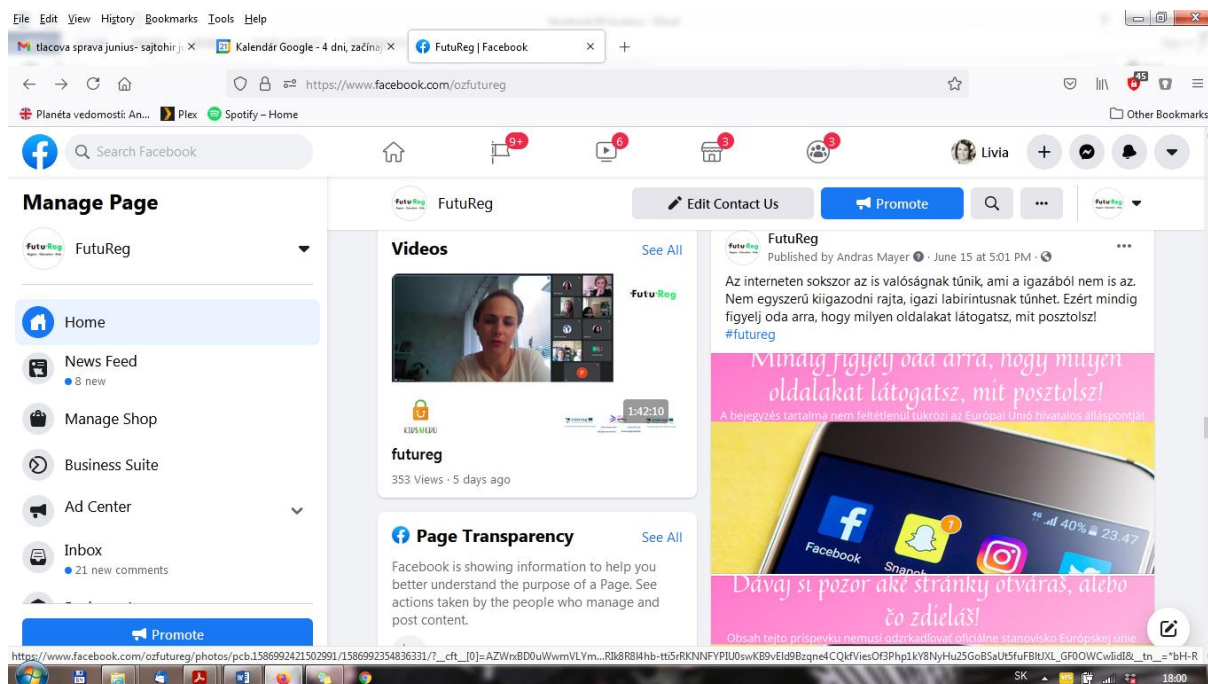
Metóda zamýšľania si stanovila za cieľ hlbkovú analýzu, aby si i ktorých post docisli prišli na to, že by mali ísť konkrétne kroky, ktoré

<https://www.facebook.com/ozfuture/photos/pcb.1586992421502991/1586992354836331/>

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

3. Bohužial v mnohých krajinách sú deti nútené pracovať

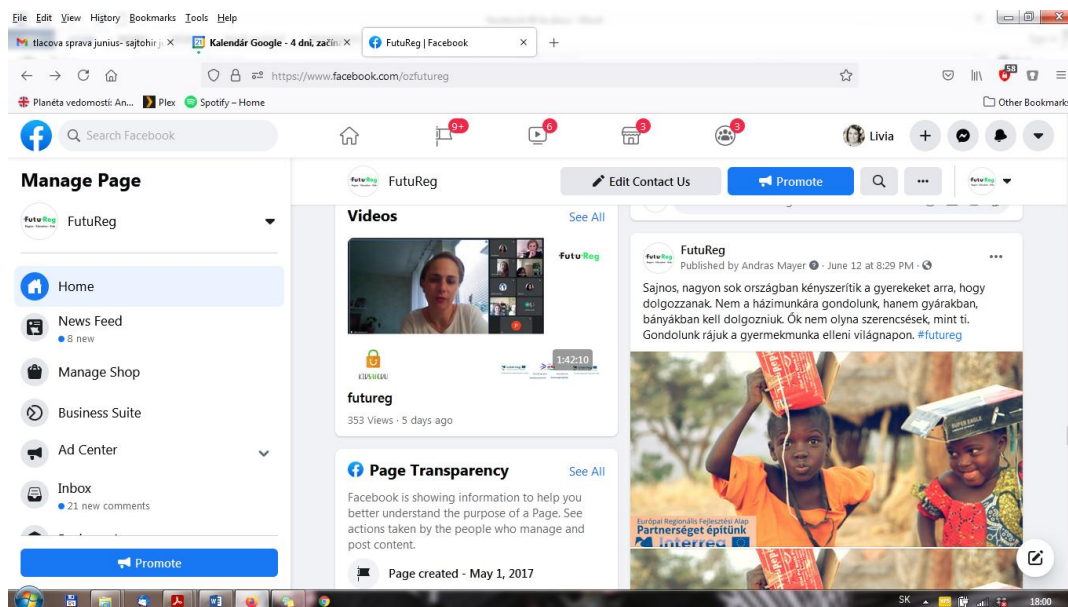
[https://www.facebook.com/ozfutureg/photos/pcb.1586992421502991/1586992354836331/?_ft__\[0\]=AZWrxBD0uWwmVLYm...Rk8R84hb-tt5rKNNFYPIU0swK89vEld9BzqneI-CQkF/iesOF3Php1KY8NyHu2SGoBSuU5FuFBtIXL_GfOOWCwIrd8_tn_="bH-R](https://www.facebook.com/ozfutureg/photos/pcb.1586992421502991/1586992354836331/?_ft__[0]=AZWrxBD0uWwmVLYm...Rk8R84hb-tt5rKNNFYPIU0swK89vEld9BzqneI-CQkF/iesOF3Php1KY8NyHu2SGoBSuU5FuFBtIXL_GfOOWCwIrd8_tn_=)
[762/](#)

Tento post až tak veľmi nezapadal úplne do konceptu komunikácie a regionálne ani nebol vhodný, preto o to veľký záujem nebol a nepovažujeme ho za edukačným prínosom v kontexte KIDSAFEDU online bezpečnosti.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

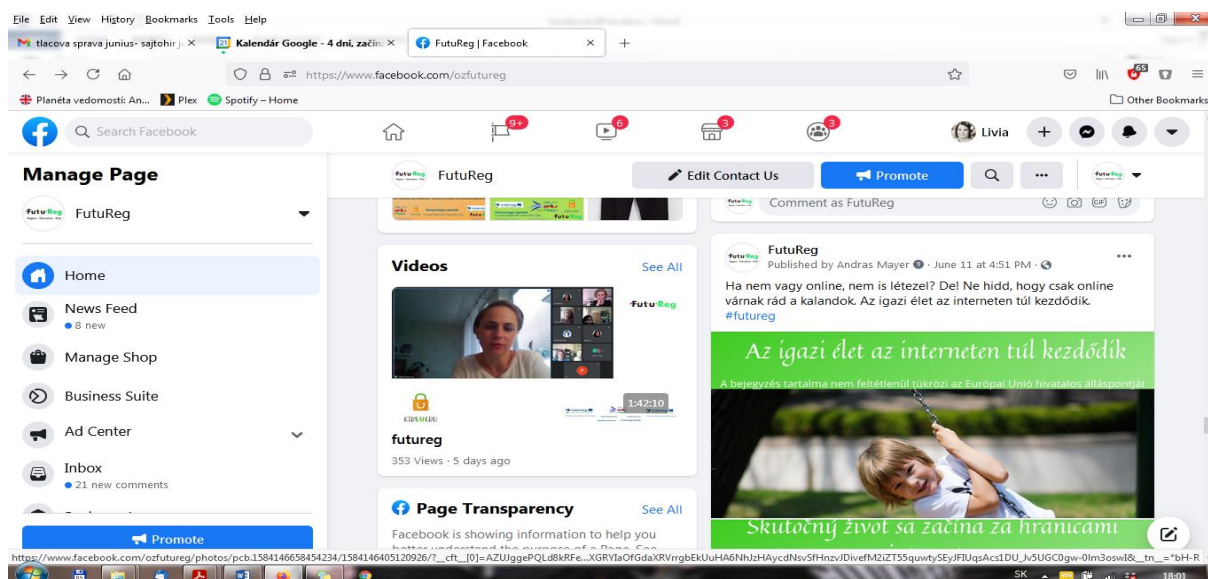

<https://www.facebook.com/ozfuture/photos/pcb.1586347074900859/1586347001567533/>

4. Skutočný život sa začína za hranicami internetu.

Post bol pozitívne ladený, vizuálne zelená farba ukľudňuje a male dieťa vnáša pocity bezpečnosti, samotný vizuál korešponduje s logom.

<https://www.facebook.com/ozfuture/photos/pcb.1584146658454234/1584146405120926/>

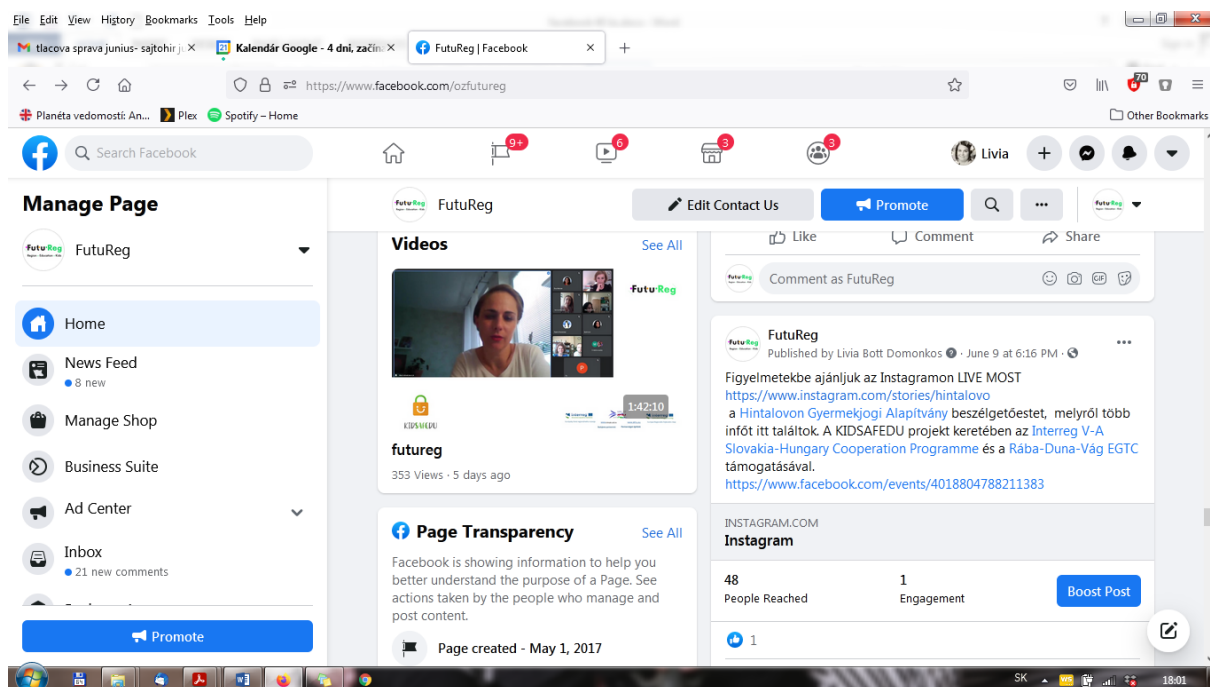

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

5. Veľmi účinné sa javia fylozofické otázky, pri ktorých sa zameriavame na hlbku myšlienky.

The screenshot shows the Facebook page for 'FutuReg'. The page is managed by Livia Bott Domonkos. The main content area displays a video post from 'futareg' with 353 views, posted 5 days ago. Below the video is a 'Page Transparency' section. To the right, there is a text post published by Livia Bott Domonkos on June 9 at 6:16 PM. The text post is in Hungarian and mentions an Instagram LIVE event. The post has 48 people reached and 1 engagement. The bottom of the screenshot shows the Windows taskbar with the time 18:01.

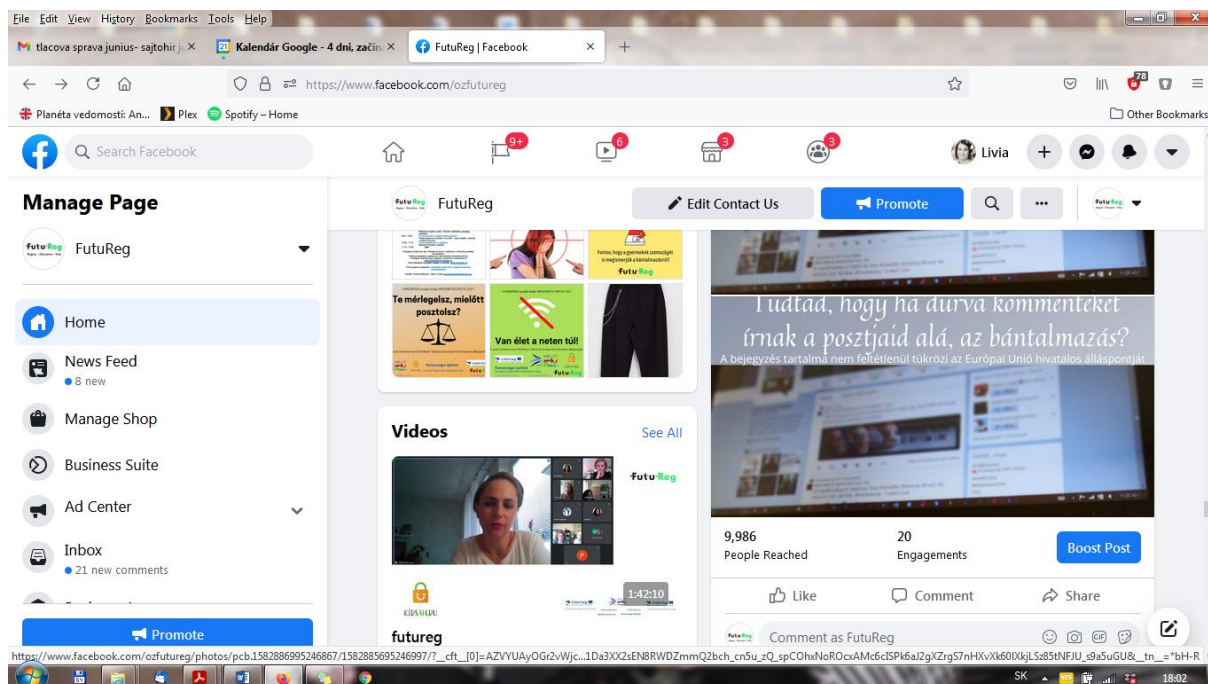
6. Vedel si, že ak napíšeš koment pod post, tak je to online šikana?

<https://www.facebook.com/ozfutureg/photos/pcb.1582886995246867/1582885661913667/>

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Vedeli sme, že FB má silu, ale nemysleli sme si že v Instagram sa nájde lepšie naša cieľová skupina vo veku 13-17. Ďalšie obmedzenie, ktoré FB kladie je vekové, nakoľko platená reklama vo veku 13-17 nie je povolená, preto kampaň zacielená najmä rodičov, pedagógov a najdôležitejších dospelých pre deti.

2.5.Offline kampaň

Pri zostavení projektového plánu sme si vytýčili cieľ takisto sa zamerať na offline aktivity ako na online, preto sme si z radu offline aktivity vybrali charakteristiku nasledovných:

- **Konferencia** – online konferencia, na konci projektu offline stretnutie
- **Digitalskills členstvá** – počas konferencie DIGITALSKILLS sa OZ FutuReg prihlásilo k členstvu digitálneho partnerstva
- **Sieťový marketing** – sieť inštitúcií ako aj samotné referencie prinášali projektu veľa
- **PR, Partnerstvá a spojenectvá** – partnerstvo Koalícia pre deti
- **Pátia Rádio - Slovenský Rozhlas** - v júli sme sa stali hosťami relácie Hangadó – Dávka hlasu v preklade

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

- **Rádio** – v rádiu sme projekt predstavili v marci na začiatku a na konci v júli, keď sme prezentovali už výsledky. Táto časť kampane sa javí ako veľmi úspešná, ale len na niektorú cieľovú skupinu
- **Printová reklama** - túto reklamu sme kvôli COVID neuskotočnili v dostatočnej miere, jedine formou Detskoprávneho online letáku, ktorý mal informovať tri cieľové skupiny, deti, dospelých a

Online vs. offline – Výhody vs. Nevýhody oboch typov reklám podľa

Online marketing je jednoznačne najrýchlejšia a najjednoduchšia cesta, ako sa zviditeľniť. Vďaka pomerne presnému cieleniu, ktoré online priestor ponúka, vie aj začínajúca organizácia už v priebehu 2-3 mesiacov veľmi presne optimalizovať svoje kampane a efektívne osloviť svoje obcenstvo. Práve relatívne jednoduché používanie nástrojov v rámci jednotlivých reklamných sietí, akými sú napríklad Google a Facebook, spôsobili masívny nárast online kampane v dobe pandémie. Keďže v rámci týchto sietí platí aukčný princíp platenia za klik, nárast používateľov spôsobil prirodzený nárast koncovej ceny za klik, ktorý si inzerent určuje sám. No zároveň, ak sa chce presadiť, je prirodzene nútený zvýšiť cenu za klik. Tento fakt spôsobil, že dnes sú cielenie a efektivita dôležitejšie, ako kedykoľvek predtým. Online priestor je preto veľkým bojiskom špičkových kreatívnych marketingových kampaní pre spoločenské aj politické témy. Témy sa často špecializujú na konkrétne oblasti online marketingu, vďaka čomu sa rapídne znižuje cena za klik a oslovuje väčšiu skupinu zákazníkov. To prirodzene generuje vysoké konverzie, a teda aj tržby obchodníkov. Najväčšou výhodou online marketingu je dátová analytika, ktorá umožňuje detailne analyzovať oslovené publikum a tým lepšie cieľiť reklamu a rýchlo reagovať na pokles návštevnosti webu alebo e-shopu. Nárast online marketingu spôsobil v posledných rokoch značný úpadok offline marketingu. O offline sa často hovorí aj ako o drahom, mŕtvom marketingu. Rozhodujúcimi nástrojmi k dosiahnutiu cieľa je podpora skupiny mladých ľudí k vytváraniu si sebareflexie a formovania vlastných postojov v oblasti kyberšikany v Trsticiach. vyjadrovanie svojich názorov a podieľanie sa na scitlivení verejnosti prostredníctvom vlastných životných príbehov, ktoré budú

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

prezentované verejnosti vo forme Živej knižnice, nastavenie zrkadla verejnosti a snaha o jej scitlivenie formou emotívneho zážitku zo Živých kníh za aktívnej účasti skupiny mladých ľudí, ktorí po zaškolení v ľudsko-právnej oblasti prenesú svoje postoje, názory a znalosti k žiakom aj učiteľom základných a stredných škôl.

„Listovanie životom“ -Za účelom úspešnosti Živej knižnice je nutné účastníkov formálnej skupiny konfrontovaných s určitými predsudkami a stereotypmi, resp. obeť diskriminácie alebo sociálneho vylúčenia oboznámiť s funkciou a pravidlami organizácie a realizácie Živej knižnice.

Príklady vybraných tém Živých kníh v nasledujúcich oblastiach:

§ Ľudské práva – príbeh diskriminácie, utečenca; šikanovanie, mobbing

§ Diskriminácia, xenofóbia, rasizmus – vysokoškolák Róm – Rómka čeliaci stereotypom a predsudkom; život s partnerom inej národnosti, menšiny, etnicity

§ Stravovacie návyky – mýtus krásy – bulímia; anorexia; prejedanie

§ Drogy a drogová závislosť = ukázať paralelné svety medzi závislosťou a internetom

§ Domáce násilie = zaoberať sa s pojmami násilia, sily, strachu, fyzickej a psychickej šikany

Primárne bol projekt zameraný na dve triedy na 22 a 28 člennú skupinu mladých ľudí vo veku 10 - 15 rokov, ktorí sú nositeľmi rôznych životných bariér a predsudkov – offline a online znásilnení, Rómovia a Rómky z rozvrátených a sociálne deprimovaných rodín, integrovaní vysokoškolsky vzdelaní Rómovia– terče diskriminačných praktík, drogovovo závislí mladí ľudia, účastníci šikanovania, dievčatá a mladé ženy, ktoré majú skúsenosti s poruchami stravovania, zároveň poznačené rodovými stereotypmi vyvolávajúcimi mýtus krásy, týrané deti a ženy, na ktorých bolo páchané násilie. Od počiatku realizácie projektu bola skupina intenzívne zapájaná do aktivít i do samotnej prípravnej fázy, nakoľko skupina je priamym aktérom a realizátorom

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

jednotlivých aktivít – Živá knižnica, putovný workshop na ZŠ, prieskumné aktivity. V rámci projektu prišli aktéri skupiny do kontaktu s netradičnými a ojedinelými spôsobmi riešenia problémov spojených s miestnou komunitou, experimentovanie s novými metodológiami alebo šírením výsledkov projektu, z ktorých by sme mali spomenúť:

- **zážitkové učenie** – hravá a nenásilná forma prezentovania poznatkov a skúseností zo strany odborníkov a členov formálnej skupiny ako aj osvojovanie si týchto poznatkov u ostatných účastníkov prostredníctvom diskusií, besied, voľných rozhovorov, hranie rolí (aktéri Živých knižníc)
- **humanizácia výchovy a vzdelávania** – výchova a vzdelávanie k jednotlivým témam realizovaná prostredníctvom štrukturovaných tematických hier, kedy si účastníci projektu na vlastnej koži „prežijú“ konkrétne situácie – diskriminácia, šikanovanie, rodová rovnosť, predsudky, ...
- **informačno- komunikačné technológie** – samostatná a kreatívna práca s audiovizuálnou technikou v rámci prieskumov, PC, multifunkčným zariadením v rámci vyhodnocovania výtvarných súťaží
- **Beseda**– diskusia s kompetentnými o miere zapracovania témy diskriminácie a antidiskriminačnej legislatívy do strategických dokumentov
- **Tretí sektor** – oboznámenie sa so stratégiami a prístupmi k presadzovaniu práva na rovnaké zaobchádzanie prostredníctvom poskytovania pomoci jednotlivcom a tvorby politik
- **Verejný ochranca práv, sekcia ľudských práv a menšín** – návšteva a diskusia o aktivitách inštitúcií

Hoci sa na prvý pohľad môže zdať, že printová alebo banerová reklama má časy svojej slávy už za sebou a pomaly upadla do zabudnutia, nie je to celkom pravda. Príchod umelej inteligencie a nových pokrokových technológií, akými sú napríklad biometrické rozpoznávanie tvárí, či kvalitnejšie a lacnejšie tlačiarne, pomer síl online vs offline marketingu značne zmenili.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Pripočítajme k tomu nárast cien za online marketing, pokles záujmu o sociálne siete (zvlášť Facebook), monopolizáciu trhu v niektorých segmentoch veľkých a kapitálovo dobre zaistených nadnárodných korporácií a online s offline marketingom opäť začínajú hrať vyrovnanú šachovú partiu. Je pravdou, že ciele online bude mať vždy navrch. Nerentabilitou výkonnostného marketingu z dlhodobého hľadiska sa dnes kladie väčší dôraz na brand hodnotu značky, ako kedykoľvek predtým.

Ak hovoríme o brande značky, offline marketing hrá neoddeliteľnú súčasť každej marketingovej stratégie. Navyše nové technológie ako napríklad biometrické rozpoznávanie tváří a umelá inteligencia nám už umožňujú aj na digitálnych banneroch či veľkoplošných obrazovkách v mestách identifikovať vek, pohlavie, farbu pleti, značky oblečenia, či iné hodnotné dáta, na základe čoho možno vybrať vhodnú reklamu, ktorú danému človeku ukázať. Takéto reklamy vieme následne analyzovať a optimalizovať ich výkonnosť. Nástup týchto technológií už dnes zásadne mení pohľad na offline marketing a dáva mu úplne nový rozmer a možnosti.

Ktorý typ marketingu sa teda viac oplatí – online vs offline?

Nie je a nikdy nebude možné povedať plošne, ktoré marketingové aktivity sú lepšie alebo horšie. Vždy sa musíme odraziť od prieskumov a spoznať našich zákazníkov. Následne vieme zistiť, kde sa títo ľudia zgrupujú a akou formou ich vieme následne osloviť. Môžem však povedať, že z mojich skúseností v online, mi viac fungujú produkty s nižšou nominálnou hodnotou na úrovni desiatok až stovák EUR, ktoré sú ľahko porovnateľné či vysvetliteľné. Naopak, drahšie produkty v hodnote rádovo tisícov až desiatok tisíc EUR si vyžadujú viac fyzický kontakt a osobitý prístup. No ak mám v globále povedať rentabilitu jednotlivých kampaní v strednodobom horizonte, najrentabilnejšie stratégie boli vždy kombinované online a offline kampane.

Online vs. Offline – aký záver z toho plyní?

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Zistili sme, čo nám z marketingového hľadiska dobre funguje, konzistentne a zároveň **neustále hľadáme a testujeme nové komunikačné kanály počas pandémie**. Testovali sme nové sociálne siete, ako napríklad Tik Tok, skúste podcasty alebo reklamu na platformách (napr. Spotify, Instagram), **organizujeme alebo podporujeme podujatia, ktoré majú pridanú hodnotu pre našu cieľovku, reagujeme na to, čo sa reálne na trhu deje a snažíme sa z toho pre našu značku vyťažiť maximum, čo sa aj v kampani podarilo**.

3. Metodológia vyučovania cyberbullyingu

Počítačová bezpečnosť je oblasť vedy o počítačoch, ktorá sa zaoberá odhaľovaním a eliminovaním rizík spojených s používaním počítača. Cieľom počítačovej bezpečnosti je zabezpečiť:

- **ochranu** pred neoprávneným manipulovaním s dátami a so zariadeniami počítačového systému, osobnými údajmi a
- **ochranu** pred nelegálnou tvorbou kópií dát,
- **bezpečnú komunikáciu** a prenos dát,
- **integritu a nepodvrhnutelnosť** dát.

Koncepcia počítačovej bezpečnosti spočíva v troch krokoch:

1. **prevencia** - ochrana pred hrozbami
2. **detekcia** - odhalenie neoprávnenej činnosti a slabého miesta v systéme
3. **náprava** - odstránenie slabého miesta v systéme zabezpečenie počítačového systému pred škodlivým softwarom

Malware je všeobecné označenie škodlivého softvéru. Patria sem napríklad vírusy, trójske kone, spyware a adware. Malware sa do počítača v dnešnej dobe dostáva zvyčajne cez internet, hlavne pri prezeraní škodlivých stránok s nie dobre zabezpečeným systémom.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Počítačový vírus je program, ktorý dokáže rozmnožovať sám seba pridávaním svojho kódu do iných programov. Pre svoje rozširovanie teda podobne ako biologický vírus potrebuje **hostiteľa** – iný program. Z toho vyplýva, že do počítača sa môže dostať jedine tak, že spustíme nainfikovaný program. Spolu so spustením nainfikovaného programu sa aktivuje vírus v operačnej pamäti, a potom napadne i ďalšie súbory v počítači. Špeciálnym druhom vírusov boli v minulosti tzv. **Boot vírusy**, ktoré namiesto bežných programov napádali miesto na nosiči dát, z ktorého sa dá zaviesť operačný systém. V dnešnej dobe už tento druh vírusov prakticky vymizol. Ďalším špeciálnym druhom vírusov sú **Makro vírusy**, rozšírené najmä v **prostredí** kancelárskeho balíka **MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Outlook...)**, prípadne aj v iných, menej rozšírených programoch. Do softvéru bola pridaná možnosť vytvárať „makrá“ – malé programy zahrnuté v dokumentoch, ktoré mali pôvodne slúžiť na automatizáciu často vykonávaných krokov. Jazyk tvorby makier však umožňuje zahrnúť do nich aj potenciálne nebezpečné operácie ako napr. zápis na disk. **Účinky nákazy počítača vírusom** (alebo inými druhmi malware, ako sú trójske kone, červy atď.) sú rozličné - od vypísania "vtipných" textov až po zničenie dát uložených na diskoch alebo ich odoslanie zškodníkovi prostredníctvom Internetu - podľa toho, čo autor vírusu v ňom použije.

3.1 Metodická príručka

Metodická príručka je súčasť pomocných materiálov, návod ako postupovať pri vykonávaní istej činnosti, ako pracovať s niečím, s nejakými prostriedkami alebo pomôckami. Komunikácia v kyberpriestore, kyberšikanovanie mládeže je v súčasnosti veľmi obľúbený, virtuálny priestor predstavuje dnes už nielen prirodzené prostredie na zábavu a vzdelávanie, ale aj priestor na šírenie nových sociálno-patologických javov. Pre komunikáciu na internete je charakteristický tzv. „**disinhibičný efekt**“¹⁰, ktorý chápeme ako stratu zábran.

¹⁰Štátny Vzdelávací Program: Nižšie stredné vzdelávanie – 2. stupeň základnej školy, 2015, s. 12
<https://www.statpedu.sk/sk/svp/statny-vzdelavaci-program/>

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Zväčša ide o prekonanie nesmelosti, ale môže ísť aj o obchádzanie zákazov a tabu. Podľa Sulera¹¹ sa na disinhibícii pri online komunikácii podieľa šesť hlavných faktorov:

- **anonymita** – kedy druhí nevedia, kto som, teda môžem skryť svoju identitu,
- **neviditeľnosť** – druhí nemôžu vedieť, ako vyzerám a ako sa tvárim,
- **asynchronicita komunikácie** – reakciu si môžem premyslieť, pretože nie je nutné odpovedať hneď,
- **solipsistické introjekcie** – všetko je v mojej hlave – ja si vytváram fantázie o tom, ako ten druhý vyzerá, ako znie jeho hlas, takže si vytváram fantazijný, nereálny svet,
- **neutralizácia statusu** – je nepodstatné, aké postavenie v reálnom svete má online komunikujúci,
- **účinky samotnej interakcie** (Suler, citované podľa Barak, 2008, s. 10).

Strata zábran môže v oveľa väčšej miere prispievať k vzniku nových, kyberpatologických javov, ktoré by sa bez intenzívnej prevencie mohli lavínovite šíriť najmä medzi mládežou. Prevencia založená na zvyšovaní informovanosti, rozvoji kritického myslenia a interiorizáciou naučeného, aktivizuje učiacich porozumenie, akceptovanie a konanie v súlade s morálnymi normami. Riziká, ktorým je mládež vo virtuálnom priestore vystavená, sa dajú zmenšiť aj znížením účinnosti jednotlivých prvkov disinhibičného efektu. V pedagogickej praxi to môže byť intenzívne využívanie prvkov mediálnej výchovy, ktorá sa v školách vyučuje ako prierezová téma. V kurikulárnom dokumente je cieľ mediálnej výchovy definovaný ako „rozvoj (postupné zvyšovanie úrovne) mediálnej gramotnosti žiakov – schopnosti kriticky prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov a zmysluplne využívať médiá“ (ŠVP. *Nižšie stredné vzdelávanie – 2. stupeň základnej školy, 2015, s. 12*). Tento cieľ možno dosiahnuť dvoma konatívnymi cestami:

¹¹ Suler, D.: The Online Disinhibition Effect, *CyberPsychology & Behavior* 7(3):321-6, Rider University, DOI:10.1089/1094931041291295

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

- **kritickou analýzou médií**, t. z. interpretáciou mediálnych obsahov,
- **mediálnou produkciou** – vytváraním vlastných mediálnych produktov.

Obsahový štandard mediálnej výchovy definovaný v školských dokumentoch je vhodné s ohľadom na problematiku kyberšikanovania orientovať predovšetkým na rozvoj kritického myslenia, vyhodnocovanie akýchkoľvek mediálnych komunikátov, teda aj všetkej online-komunikácie z hľadiska pravdivosti a dodržiavania ľudských práv, vychádzajúc z úcty k človeku.

3.2. Výučba témy kyberšikanovanie cez rovesnícku mediáciu

Uzavretie škôl a vynútený prechod na dištančné vzdelávanie v dôsledku pandémie boli bezprecedentnou situáciou minimálne v moderných dejinách slovenského školstva. Vzhľadom na podmienky a časové okolnosti je možné konštatovať, že mnohé školy túto situáciu v rámci svojich možností zvládli. Prechod na dištančnú výučbu podľa výsledkov prieskumu spustili školy najčastejšie v priebehu jedného týždňa a vo všeobecnosti boli schopné poskytovať aspoň čiastočnú náhradu bežnej výučby väčšine svojich žiakov a žiačok – napríklad k online výučbe malo podľa odhadov zo škôl prístup takmer 565 000 žiakov a žiačok (81,5 % žiackej populácie). Zároveň sa však prejavili aj viaceré problémy, ktorých dôsledkom bolo, že tisíce žiakov a žiačok neboli do dištančného vzdelávania zapojení, alebo mali k vzdelávaniu prístup v obmedzenej a neefektívnej forme. Podľa prepočtov na základe riaditeľských odhadov a odhadov triednych učiteľov a učiteliek nebolo do dištančného vzdelávania zapojených 52 000 žiakov a žiačok základných a stredných školách. ieľom všetkých aktivít publikovaných vo vytvorených didaktických materiáloch je:

- aby žiaci **rozumeli tomu**, čo je kyberšikanovanie a vedeli rozoznávať prejavy kyberšikanovania;
- aby chápali, že kyberšikanovanie **môže poznačiť životy ľudí**;
- naučiť žiakov, ako sa na internete správať zodpovednejšie, **aby ochránili seba a neublížili iným**;
- naučiť ich, ako sa vyhnúť neželaným situáciám na internete **a ako k nim neprispievať**;

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

- pochopiť, že nevyriešené konflikty sa môžu stať zárodkom kyberšikanovania;
- aby žiaci vedeli ako postupovať alebo kam sa obrátiť o pomoc v prípade, ak sa stanú obeťou alebo svedkami kyberšikanovania.

Tému šikanovania/kyberšikanovania zaraďujeme do vyučovania čo najčastejšie vo všetkých vyučovacích ročníkoch mediáciou, pričom postupujeme špirálovitým zvyšovaním náročnosti na stanovené ciele. Už žiaci piateho ročníka sa o kyberšikanovaní dozvedajú v tematickom celku Otvorená komunikácia, v ktorej je aj téma: Internet – tvoj dobrý sluha, ale zlý pán. V deviatom ročníku sa prehlbujú komunikačné mediálne kompetencie žiakov v komplexných súvislostiach, a to v tematických okruhoch rovesníckej mediácie.

3.3. Dobré príklady projektu KIDSAFEDU

Best practice projektu spočíva v intenzite tréningov a v kontinualnom vzdelávaní. Jedným z nebezpečných javov, ktorý sa presunul z reálneho života do sveta virtuálneho, je šikanovanie. Možno povedať, že šikanovanie sa v tej či onej miere a forme v školách a výchovných zariadeniach vyskytovalo vždy. Z aktuálne prebiehajúceho výskumu prostredníctvom anonymného dotazníka, distribuovaného vo všetkých krajoch SR, ktorý realizuje Slovenské národné stredisko pre ľudské práva vyplýva, že „55 % žiakov potvrdilo výskyt šikany na škole, 38 % detí sa už ocitlo v postavení obeť a 37 % žiakov sa stretlo s kyberšikanou.“ Hoci všetky deti používajú internet zväčša denne, u 55 % nedohliada žiadny dospelý na to, čo deti na internete robia. Napriek tomu deti majú poznatky o predchádzaní a obrane pred šikanou a kyberšikanou, keďže „50 % detí uviedlo, že sa rozprávali o tejto téme s učiteľmi, 30 % malo na škole prednášku, s 22 % detí hovorili rodičia a viac ako 57 % sa o tom dozvedelo z médií“ (SNSLP, 2018).¹² V ostatnom čase šikanovaniu venujeme väčšiu pozornosť aj preto, že prostriedky elektronickej komunikácie znásobili jeho možnosti a posilnili aj jeho účinky prostredníctvom komunikácie v kyberpriestore.

Pod kyberšikanovaním rozumieme činnosť agresora vo virtuálnom priestore s využitím digitálnych technológií a rôznych služieb a nástrojov elektronickej komunikácie. Cieľom

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

kyberšikanovania, podobne ako pri iných formách šikanovania, je zneužívanie moci agresora nad obeťou, zámerným, systematickým, opakovaným a dlhodobým ponižovaním, ubližovaním, ktoré obeť zraňuje. V porovnaní s tradičným šikanovaním zostávajú kybernetickí násilníci viac v anonymite. Majú väčší pocit moci a kontroly a menej sa obávajú sankcií. Zákernosť tohto druhu šikanovania spočíva v tom, že je nepretržité – môže sa uskutočňovať 24 hodín denne počas celého roka. K rôznym inkriminujúcim informáciám o obeti šikanovania má prístup veľké množstvo používateľov internetu a mobilných telefónov. Medzi najčastejšie príklady kyberšikanovania patrí šírenie upravených fotografií alebo fotografií, ktoré ponižujú a urážajú, zasielanie výstražných, obscénnych, nenávistných mailov či SMS správ, uverejňovanie ponižujúcich videí na internete, urážanie a nadávanie prostredníctvom komentárov na sociálnych sieťach a mnohé ďalšie. Ak sa šikanovaná obeť nevie brániť a toto ubližovanie trvá dlho, môžu sa u nej prejaviť rôzne formy ľahších psychických porúch, ba niekedy až ťažká depresia, ktorá v niektorých prípadoch môže vyústiť až do sebapoškodzovania obeť. Alarmujúce sú výsledky nedávneho metavýskumu, v ktorom sa skúmala súvislosť medzi účasťou na kyberšikanovaní a sebapoškodzovaním alebo samovražedným správaním u detí a mladých ľudí (do 25 rokov). Autori podrobili metaanalýze 33 článkov, ktoré zahŕňali 26 nezávislých štúdií a 156 384 skúmaných osôb. Celkovo bolo 19 štúdií z USA, 7 z Kanady, po jednom z Belgicka, Holandska, Taiwanu, Hongkongu, Južnej Kórey a Austrálie a 1 štúdiu, ktorej obsahom boli analyzované údaje z výskumov v 24 európskych štátoch. Výsledky naznačujú, že obeť kybernetickej komunikácie sú vystavené väčšiemu riziku sebapoškodzovaniu.

Predátorom je osoba, ktorá sa snaží vzbudiť u dieťaťa pocit dôvery a citového prepojenia, aby ho následne mohla sexuálne zneužiť. Tento manipulatívny proces sa odborné nazýva **grooming**. V minulosti predátori hľadali svoje obeť v okolí škôl či detských ihrísk. Dnes prostredníctvom internetu a moderných technológií môžu maloletú osobu kontaktovať takmer kedykoľvek a kdekoľvek. **22 % detí dostalo aspoň jednu správu so sexuálnym obsahom.** (zdroj: EUkidsonline.net) Predátori nadväzujú **prvý kontakt** so svojimi obeťami najčastejšie prostredníctvom četovacích miestností, diskusných fór či sociálnych sietí. Podľa štatistík až v

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

82 % prípadov¹³ online sexuálnych trestných činov spáchaných voči maloletým použil páchateľ sociálnu sieť obete, aby získal o nej viac informácií, napríklad čo obeť má a čo nemá rada. Predátori často na komunikáciu **využívajú falošné profily**, ktoré na prvý pohľad vyzerajú veľmi autenticky. Po nadviazaní kontaktu sa snažia získať u maloletého dôveru.

Dávajú mu napríklad jasne pocítiť, že prejavujú oňho väčší záujem ako rodičia alebo priatelia, a zvädzajú ho väčšou pozornosťou. Na to využívajú techniku tzv. **zrkadlenia**. Predátori napodobňujú emocionálny jazyk dieťaťa a pretvarujú emócie, ktoré vidia. Napríklad, ak dieťa tvrdí, že nemá priateľov, predátor zrkadlí túto emóciu a snaží sa vyplniť prázdne miesto tým, že dieťaťu povie, že ho chápe a že by chcel byť jeho priateľom. Online predátori sa zvyknú zameriavať na deti, ktorých správanie vo virtuálnom prostredí naznačuje, že vyhľadávajú pozornosť a snažia sa dostať do kontaktu s inými ľuďmi. Nie je to však pravidlo. Okrem toho **využívajú ďalšie manipulatívne techniky**, pomocou ktorých deti donúti robiť veci, ktoré by za normálnych okolností neurobili, napríklad odoslanie intímnych fotografií. V závislosti od jednotlivých prípadov sa následky groomingu môžu líšiť od človeka k človeku. Pasce kyberpriestoru môžu zanechať **závažné psychické aj fyzické dôsledky** na životoch mladých ľudí. Dieťa môže mať zdravotné ťažkosti spôsobené psychickými príčinami, napríklad bolesti brucha pri stretnutí s cudzími osobami, pretože má neustály strach a pocit ohrozenia. **Predátori** však neostávajú len v počítačoch. Môžu tiež dieťa vydierať zverejnením sexuálneho obsahu, ktorý im dieťa zaslalo, ak sa s predátorom nechce fyzicky stretnúť. Ak grooming vyústí do osobného stretnutia, následky môžu mať fyzickú povahu vrátane sexuálneho zneužívania. Dieťa po takejto skúsenosti môže nadobudnúť pocit vlastného zlyhania, hanby alebo úzkosti, ktoré môžu prerásť až do depresie a v krajných prípadoch až do samovraždy (Z.Gránka, 2019).¹⁴

¹³ welivesecurity.com

¹⁴ Z.Gránka, Spojení navždy: Ako nestratiť deti v digitálnej dobe (2019),

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

3.4. Kvalitatívne rozhovory

Počas výskumnej časti sme pracovali so študentmi školy v Trsticiach. Kvalitatívne rozhovory sme spracovali počas focusových rozhovorov online alebo na hodinách mediácie, ako časti projektu. Rovesnícka mediácia prináša riešenie konfliktov, ale ako časť pochopenia konfliktov sme si zadefinovali aj ich vznik. Spomínané tematické okruhy, ktoré sa prejavili ako problematické pri hlbkových rozhovoroch.

Domáce násilie

Veľa detí uvádzalo, že sa bojí domáceho prostredia a po COVID sa báli i vrátiť sa do školy. Pochopili sme, že vety typu „*Som šťastný vtedy, keď ma doma nebijú*“ nie sú celkom v poriadku. (10 rokov, chlapec, okres Galanta)

Sexuálne obťažovanie

V prípade konkrétneho popisu online šikany bol najčastejším prejavom práve. Prípade online šikany vety typu „*Ja som tak šťastný, keď nemusím o tom hovoriť mojim rodičom, kto mi vypisuje na nete, ale zasa bojím, že ten kto ma obťažuje online, sa môže niekedy objaviť a naozaj tie veci spraviť.*“ (13 rokov, dievča, Bratislava)

Neustála online prítomnosť

„Cítim sa lepšie, keď nemusím byť online, radšej by som sa hral vonku, alebo na ihrisku“ (12 rokov, Trstice) alebo *niekto, kto mi vypisuje na nete, chce čudné veci, neviem to zastaviť, ale zas všetko je na počítači, lebo ako máme sa ako ináč učiť.*“ (10 rokov, Mierovo) Obrazovky sú pre deti každého veku natoľko fascinujúce, že ich dokážu pohltiť na celé hodiny. A dnes už väčšina z nás tuší, že to nie je to pre ich vývin ideálne. Aj preto sa čoraz častejšie hovorí o zodpovednosti rodičov a jasných pravidlách, ktoré by nám v rodinách nemali chýbať. Prečo musia mať obrazovky pravidlá?

Konflikty online

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Najviac detí uviedlo, že sa doma necíti v bezpečí a nevie ako sa má postaviť voči konfliktom. **Hádky a konflikty sú ukazovateľmi negatívneho smeru**, sú to signály, ktoré upozorňujú na nevyriešenie životných situácií, na potlačenie, alebo na komplexnosť citov. Naše doterajšie skúsenosti sú také, že v školskom prostredí viackrát potláčame konfliktné situácie namiesto toho, aby sme sa s nimi zaoberali. Všeobecným javom je vo zmiešaných skupinách, aj medzi dospelými, že hlavnou príčinou týrania a agresie je nevhodná reakcia na napätú situáciu.

Práve preto sú pracovníci škôl z pedagogického a z vychovávajúceho hľadiska pod veľkým tlakom, čo je v dnešnej dobe, v prípade detí alfa generácie oveľa namáhavejšie, ako pred desiatimi rokmi (*Palinkas, Purger, 75. evf*)¹⁵ Je jedno, či hovoríme o trojročných deťoch, alebo o štrnásťročných tínedžeroch. Tá najjednoduchšia odpoveď by znela: Aby dieťa dostávalo v pravý čas to, čo naozaj pre svoj zdravý vývin potrebuje. Hoci sú technológie z roka na rok múdrejšie a ponúkajú nám nekonečne veľa možností a rozmanitých obsahov, nikdy nenahradia potrebný záujem človeka. Už v mnohých výskumoch bolo zistené, že to najdôležitejšie, vďaka čomu sa deti zdravo vyvíjajú, sú kvalitné medziľudské vzťahy. A u malých detí sa tento ľudský záujem prejavuje najintenzívnejšie.

Nedostatok času zo strany rodičov

Pozornosť mamy a otca je to, čo každému jednému dieťaťu pomáha v jeho rozvoji a pri štarte do života najvýraznejšie. Technológie sa za posledné roky masívne dostali do rodín a svoj spoločný čas dnes mnohé rodiny delia medzi seba a obrazovky televízorov, mobilov či tabletov. A nebolo by na tom nič zlé, pokiaľ by technológie v tomto pomere počas dňa nevyhrávali s veľkým náskokom. Vyzerá to potom tak, že hoci sme v jednej domácnosti, každý z nás je izolovaný vo svojom svete. Jeden trávi čas sledovaním rozprávky v televízii, iný čítaním e-mailov s mobilom v ruke a ďalší hraním hier na X-boxe. Sme spolu, no zároveň nie sme, a tak potrebné interakcie medzi nami sa ľahko obmedzujú na minimum. Odborníci už niekoľko

¹⁵ Pálinkás Purger Zuzsa (2019): *Alfa generáció -a „digitális bébik” kora*, Új Köznevelés, 75.évf., 1.-2. sz. <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/alfa-generacio-a-digitalis-bebik-kora>

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

rokov upozorňujú na to, aby sme si od narodenia detí začali formovať v rodinách zdravé návyky, a to aj v oblasti používania technológií. Rodičom napríklad často vyčítajú, aby nepoužívali obrazovky ako „opatrovatelky zdarma“ a nenechávali malé deti sedieť osamote pred obrazovkami celé hodiny. Technológie nie sú hračky a nesú so sebou aj isté riziká. Ak ich nebudeme používať zodpovedne, ohrozujú nielen zdravie našich detí, ale aj zdravé fungovanie rodín.

Domáce zanedbávanie

Vystavovať dieťa do piatich rokov správnym podnetom je, podľa názorov mnohých odborníkov, extrémne dôležité. Tí upozorňujú okrem iného i na to, že v tomto období rýchleho rastu mozgu, kedy sa stále intenzívnejšie prepája telo a myseľ dieťaťa, zohráva okrem pozitívnych vzťahov významnú úlohu aj hra. A nemyslí sa tým niekoľkohodinová hra na displeji tabletu alebo sledovanie youtubových videí. Experti zdôrazňujú, že ide o hru, pri ktorej dieťa spoznáva schopnosti svojho tela, skúma okolité prostredie a reakcie ľudí. Je dobré, keď čo najviac behá po ihrisku, kope do lopty, loží po preliezkach, kreslí, strihá papier alebo prelieva vodu. Keď pozoruje, ako sa správajú deti či dospelí okolo neho a ako na rôzne situácie reagujú. Ako píše aj odborník *Nicholas Carr*¹⁶ technológie ovplyvňujú náš mozog.

4. Online školy a odporúčania

Hoci dištančnú výučbu (online aj offline) považovali učiteľky a učelia v porovnaní s prezenčnou formou za menej efektívnu, online výučbu hodnotili v porovnaní s offline výučbou ako efektívnejšiu. Prijat' opatrenia, ktorými sa zvýši počet žiakov a žiačok s prístupom k online výučbe a podporí sa výučba s využitím IKT. Ak bude nutné niektoré školy uzavrieť, tieto školy by mali mať k dispozícii pomoc, na základe ktorej budú schopné sprístupniť online výučbu čo najväčšiemu možnému počtu žiakov a žiačok.

¹⁶ Nicholas Carr: *Hogyan váltóztatja meg agyunkat az internet*, 2014, Budapest

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Treba pritom zároveň myslieť na to, že samotná prístupnosť zariadení a internetového pripojenia nemusí nevyhnutne viesť k úspešnému naštartovaniu online výučby. Z prieskumu vyplynulo, že žiačky a žiaci mohli mať pomerne často problém s prácou s technológiami. Učiteľky a učitelia síce obdobný problém udávali pomerne zriedkavo, no väčšina by v prípade opakovaného uzatvorenia škôl uvítala vzdelávanie v oblasti technických zručností.

Popri sprístupňovaní online výučby je preto potrebné zároveň:

1. Zabezpečiť, aby mali vyučujúci, žiaci a žiačky prístup k vyhovujúcim technickým zariadeniam a k internetovému pripojeniu
2. Zabezpečiť technickú podporu vyučujúcich, žiakov a žiačok, aby dokázali zvládnuť problémy súvisiace s realizáciou online výučby podporou vzdelávania priamo v školách, vznikom siete digitálnych koordinátorov, či vytvorením učiteľských metodík zameraných na poskytovanie podpory žiakom a žiačkam, ktorí ešte nemajú dostatočné skúsenosti na samostatné zvládnutie online výučby.
3. Prijat' opatrenia na podporu prezenčnej výučby pre vybrané skupiny detí

Skúsenosti z iných krajín (*pre prehľad pozri Bednárík et al., 2016*) poukazujú na to, že pre niektoré deti môže byť zachovanie prezenčnej výučby nevyhnutným predpokladom pre prístup k vzdelávaniu. Je preto potrebné pre najviac ohrozené skupiny žiakov a žiačok zabezpečiť alternatívne možnosti prezenčnej výučby aj v prípadoch, kedy dôjde k uzavretiu škôl a/alebo povinnej karantény (s ohľadom na epidemiologické riziko a s dostatočnou podporou uplatňovania hygienických opatrení; napr. osobné vzdelávanie v domácnosti detí alebo v náhradných priestoroch, napr. v komunitných centrách, kultúrnych domoch). Je nutné vytvoriť manuály, na základe ktorých budú môcť školy, zriaďovatelia a dotknuté obce zabezpečiť prezenčnú výučbu v alternatívnych priestoroch a vyčleniť dodatočné zdroje, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie takejto prevádzky. Pri tomto pomáha online platforma.

Digitálna platforma KIDSAFEDU podľa § 2 písm. ag) **zákona** č. 595/2003 Z.z. o **dani z príjmov** v znení neskorších predpisov (**ďalej len „zákon o dani z príjmov“**) je digitálnou

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

platformou hardvérová platforma alebo softvérová platforma potrebná na vytvorenie aplikácií a správcu aplikácií. Na Slovensku pôsobí napríklad tento typ digitálnych platforiem: ubytovacie digitálne platformy (napr. Booking.com, Airbnb), dopravné digitálne platformy (napr. Taxify, Uber – dočasne pozastavená činnosť). Pomocou platformy školy dostávajú edukačné služby zadarmo, je to priestor pre ponúkanie služieb v oblasti online bezpečnosti.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

5. Odporúčania

Projekt má za sebou prvý úspešný rok 6 pripravených cezhraničných dokumentov a jeden poradenský informačný portál. Blokujte a nahlasujte online násilníkov Na herných stránkach a sociálnych médiách sa niektorí ľudia prihlásia, aby ostatných jednoducho obťažovali a vyčítali im. Títo hráči sú známi ako kyberšikany. Kontrola a prevencia kyberšikany je zložitá. Vo väčšine online hier sa ich moderátori pokúšajú zakázať. Ale pri toľkom počte hráčov môže byť ťažké získať každého jedného. Sociálne médiá môžu byť rovnako zložitú, pretože každá platforma má odlišné pokyny týkajúce sa kyberšikany. Môžu dokonca definovať obťažovanie inak ako na iných platformách. Čo deti potrebujú vedieť:

1. Ak niekoho konanie vedie k tomu, že sa cíti nepohodlne alebo je napadnutý, malo by vám to dieťa dať vedieť.
2. Mali by tiež zdokumentovať správanie a podľa možnosti ich nahlásiť podpornému personálu.
3. Najdôležitejšie je, aby sa dieťa nezdržovalo veľa online kvôli ďalšiemu zneužívaniu.
4. V prípade potreby môžu osobu zablokovať.
5. Niekedy môže byť šikana rozšírením obťažovania v reálnom živote, ktoré si vyžaduje ďalší zásah.

Ako môžeme pomôcť svojim deťom technicky?

Vďaka funkcii rodičovskej kontroly bude vaše dieťa v bezpečí pred internetovými násilníkmi na online ihrisku. Fungujú tak, že monitorujú, s kým vaše dieťa rozpráva online, a poskytujú vám oprávnenie zablokovať akékoľvek nežiaduce kontakty. Môžete tiež dostávať výstrahy, keď sa v online komunikácii použije ľubovoľné zadané slovo. Aj napriek všetkej tejto ochrane je stále nemožné stopercentne sledovať vaše dieťa. Zdanlivo nevinné stránky môžu stále obsahovať škodlivé odkazy, ktoré môžu narušiť zabezpečenie celej vašej siete. 3. Niektoré odkazy, súbory na stiahnutie a webové stránky môžu ochorieť na počítače Počítačoví zločinci vedia, že deti vyhľadávajú bezplatný softvér, hudbu a hry. Vedia tiež, že deti s väčšou

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

pravdepodobnosťou dôverujú odkazom a prílohám e-mailov. Čo vaše dieťa potrebuje vedieť: Ak vaše dieťa klikne na jeden z týchto odkazov, môže si stiahnuť vírus, ktorý má potenciál nielen kompromitovať, ale odhaliť aj bezpečnosť jeho počítača, ale aj celej vašej siete. Môžu to urobiť neúmyselne, jednoducho kliknú na bannerovú reklamu, zatiaľ čo sa malware nenápadne načíta a narúša bezpečnosť vášho dieťaťa na internete. Ako môžete pomôcť svojim deťom: Najlepšou ochranou je slušná sada zabezpečenia Internetu, ktorá blokuje nebezpečné odkazy a pri každom stiahnutí kontroluje prítomnosť malvéru. Úplný bezpečnostný produkt, ako je napr. Eset, Kaspersky Total Security, to urobí pre každého - a pre každý počítač alebo mobilné zariadenie - vo vašej domácnosti. Celá sieť sa môže sledovať z počítača a individuálne upravovať nastavenia zabezpečenia každého počítača. Pokiaľ ide o internetovú bezpečnosť detí, nič nenahrádza vedenie rodičov. Jednoduchý rozhovor s deťmi môže veľmi pomôcť - naučiť ich, aby automaticky neklikali na tlačidlá „áno“ a aby odchádzali od násilníkov alebo potenciálnych zločincov.

Rodičovská kontrola

Balíky internetového zabezpečenia s rodičovskou kontrolou majú doplniť monitorovaním toho, čo dostanú online. Čokoľvek zdieľané na internete je zdieľané navždy. Z internetu nikdy nemožno nič skutočne vymazať, aj keď to nikdy nebolo „verejné“. Deti možno nepoznajú trvácnosť všetkého, čo hovoria, ukážu alebo zdieľajú na internete. Musia sa však ubezpečiť, že vedieť, že existuje mnoho spôsobov, ako tieto informácie žijú. Rámec internetu znamená, že nič nemožno natrvalo odstrániť. Vždy tu zostanú artefakty dát, skoro ako strúhanka. Ľudia sú ďalším spôsobom, ako sa súkromné údaje ukladajú dlhšie, ako sa plánovalo. Ak dieťa niekomu pošle obrázok, správu alebo iné údaje, táto osoba bude mať vždy spôsob, ako ich uložiť. Zariadenia dieťaťa je možné odpočúvať dokonca prostredníctvom **spywaru** alebo útokov typu **man-in-the-middle**.

Čo deti potrebujú vedieť

Nikdy nezdieľajte online nič, čo by ste po celý život nezdieľali verejne so všetkými. Či už sa vaše dieťa rozpráva s cudzincom alebo s niekým, koho pozná mimo webu, riziko vždy existuje.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Dokonca ani správy s časovaným odstránením v aplikáciách, ako je Snapchat, z webu nikdy neprestávajú. Ako môžete pomôcť svojim deťom: Ak sa vyskytnú nejaké pochybnosti, určite sa s vami porozprávajte. Povedzte im, aby sa s vami porozprávali, ak si chcú kúpiť aplikáciu, dostať správu o bezplatnom prezradení alebo dokonca správu, v ktorej sa ich pýtajú na podrobnosti zo skutočného života. Otvorená komunikácia môže byť prekážkou pre množstvo pochybného správania online k deťom. Prvé kroky súvisiace s aktiváciou vášho bezpečnostného softvéru pre internet. Vďaka svojmu vedomiu o online nebezpečenstvách je teraz svet pripravený sa porozprávať so svojimi deťmi na besede o kybernetickej bezpečnosti.

5.1.Sieťovanie a krátkodobé partnerstvá

Počas konferencie KIDSAFEDU mal projekt najviac možností sieťovať so slovenskými organizáciami v téme. Krátkodobým partnerom sa stal PREVENTISTA a SYNERGIC v oblasti odborného poradenstva. Pomosou krátkodobých partnerstiev v oblasti IT sféry sme sa zamerali na jednoduchý trik, vďaka ktorému budete schopní rozpoznať svojho priateľa alebo kolegu v online komunikácii. Na prvý pohľad znie tento scenár možno trochu banálne. S množiacimi sa falošnými a ukradnutými účtami ho ale raz oceníte. Podvodníci totiž pri krádeži identity zabúdajú na jeden aspekt, ktorý ich prezrádza.

Vytvoriť si falošný účet s ukradnutými osobnými údajmi je ľahké. Ukradnúť e-mailový účet alebo účet na sociálnej sieti je o niečo ťažšie. Tá najťažšia časť ale príde po tom, keď sa ho podvodník alebo sociálny inžinier rozhodne použiť pre nejaký nekalý účel, napríklad získanie dôverných informácií alebo intímnych fotografií. Musí sa totiž vžiť do role danej osoby a vierohodne ju napodobniť v písomnej online komunikácii. V čom je teda problém?

Pokiaľ by sa podvodník rozhodol vytvoriť si falošný účet s menom a fotkou svojej obete, prípadne by ho niektorému z nich ukradol, pre vierohodnú impersonizáciu by si vopred musel zaistiť dostatočné množstvo kópií ich prejavov, aby sa ich naučil zreplikovať. Akákoľvek nekonzistentnosť v písaní by totiž následne rýchlo vyvolala pri komunikácii s ich známymi pochybnosti a odhalila tak celý podvod.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Z trošku iného súdka, ale predsa demonštruje význam štýlu písania pri prevzatí účtu aj prípad *Rossa Ulbrichta*¹⁷, zakladateľa najväčšieho darknet obchodu Silk Road, kde sa mimo iné vo veľkom obchodovalo s drogami.

Okrem toho sa musel naučiť moderátorkinu syntax, spôsob vyjadrovania, interpunkciu, štruktúru viet, slang, nadávky atď. Bežne napríklad používal veľké písmena na zdôraznenie záporu, napr. „you will NOT do this“ (to NEurobíš). Der-Yeghiyanovi sa jej prejav síce podarilo zreplikovať. Stálo ho to ale množstvo hodín strávených na fóre, po ktorých si podľa vlastných slov osvojil jej štýl písania natoľko, že ho začal používať aj on sám v osobnej komunikácii s nadriadenými.

Zrátané a podčiarknuté, písomný prejav vašich blízkych je teda niečo, čo podvodník len ťažko napodobní. Treba si preto odteraz všímať ako známi píšu, kde robia chyby, aké slová používajú, a ak nabudúce príde správa od priateľa, v ktorej si žiada intímnu fotografiu, alebo príde e-mail od vášho nadriadeného, v ktorom žiada o prevod peňazí, možno sa vďaka tomu včas podarí odhaliť takmer dokonalý podvod.

Ďalším krátkodobým partnerom pre sieťovanie Erasmus sa stal DIGIQ, s ktorou sa vytvorila sieť s maďarskou organizáciou Abacusan.www.abacusan.hu

PARTNERI DIGITALSKILLS KONFERENCIE

DIGIQ verí, že výchovou k digitálnemu občianstvu a interdisciplinárnym a medzisektorovým prístupom je možné vybaviť mladých zručnosťami a podporiť ich toleranciu a porozumenie, ktoré tak úzko súvisí s prijatím, citlivosťou a pokorou.

LDI Medzi online hosťami bola prítomná Tatiana Ivanič, predseda Linky detskej istoty pre deti Istoty s témou: Prezentácia linky dôvery pre deti a prezentácia poradenského centra

¹⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Ross_Ulbricht

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

www.LDI.sk Ldi.sk Bezpečnosť detí, n.o. Nezisková organizácia bez akýchkoľvek zmien sleduje 18-ročnú činnosť operátora linky dôvery, ktorý sa cíti zodpovedný za deti.

LDD predstaví doc.Soňa Lovašová, PhD. a doc.Vladimír Lichert, PhD. ktorí z Fakulty UKJ Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach pripravili prednášku o Linke Detskej dôvery. Dôležité je pre nás vedieť o tom kto maďarským deťom pomáha, a ako tieto linky istoty fungujú bez ohľadu na priestor.

NDS prezentované Anetou Chlebničianovou, ktorá je senior expertka Nadácie pre deti Slovenska, tá je jedna z najväčších mimovládnych neziskových organizácií s celoslovenskou pôsobnosťou zameranou na pomoc deťom

<https://www.childhelplineinternational.org/>

5. 2.Sieťovanie a strategické partnerstvá

FutuReg si uvedomuje dôležitosť networkingu v tejto téme, keďže je aktuálna a stále sa meniaci a potrebuje nové vedomosti. Preto oslovuje aj IT spoločnosti ako aj nezávislých IT špecialistov v tejto oblasti. Najcennejšie strategické partnerstvo sa vytvorilo medzi partnermi Hintalovon a FutuReg. Pri sieťovní dlhodobých partnerstiev projektu sme si po konferencii vybrali aj iné platformy spolupráce ako je EPAL. Merateľné výsledky projektu sa plánujú zaručiť najmenej päť rokov po ukončení projektu tým, že obe organizácie už 5 rokov vedú svoje vlastné konzultačné portály o ochrane práv dieťaťa na svojej platforme pomocou yelon.hu a minoritykids.sk. Udržiavanie webovej stránky po skončení projektu môže fungovať prostredníctvom subdomény stránky Minority Kids, archiváciou materiálov na podstránke. Spolupráca so školami je dlhodobá, fungovala aj pred projektom, ráta sa s jej pokračovaním. Výmena odborných skúseností patrí pod dohľad uznávanejšieho odborného partnera v oblasti práv detí. FutuReg má cez www.kidsafedu.eu najväčšie online rozhranie na pomoc deťom na stránkach minorkids.sk a na Hintalove na hintalovon.hu a yelon.hu. Právne poradenstvo Obe organizácie sú profesijnými organizáciami so skúsenosťami v oblasti práv detí. Trstice udržiava

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

výsledky projektu v škole a partner je špecialistom v oblasti GDPR, je spolupracovníkom online vzdelávacieho portálu Karantéma www.karantema.sk. FutuReg sa podieľala na niekoľkých projektoch v oblasti práv maďarských detí na Slovensku a prezentuje výsledky výskumu, takýto projekt je napríklad Jedna výchovná sa neráta alebo projekt DIGEQ, ktorý sa špecializuje na vzdelávania v oblasti kyberšikany. Výsledky spoločne udržiavajú partneri KIDSAFEDU prostredníctvom odbornej prípravy pomocou zapojených škôl a mentorov, aby bolo možné prispôbiť výučbu školám. Výsledky projektu: metodické usmernenia a učebné materiály sa aktualizujú pravidelne, ak to vyžadujú právne predpisy. Metodické príručky budú k dispozícii v školách prostredníctvom webovej stránky projektu s digitálnou znalostnou platformou.

Udržateľnosť aktivít zviditeľnenia je vo fáze komunikácie zabezpečená aj logom a plagátom.

Model bezpečného online vzdelávania, ktorý je k dispozícii v maďarských školách na Slovensku, podporuj a jeho právne prispôsobenie je bežnou úlohou. Štúdie budú vo vlastníctve, mentorský program pokračuje, o IT platformy sa staráme pravidelne.

Ďalším dlhodobým partnerom je Nadácia pre deti Slovenska. Portál Preventista.sk vznikol ako projekt, ktorý má šíriť posolstvo prevencie IT kriminality a prispieť ku osvete informačnej bezpečnosti. Jeho zámerom je poskytnúť platformu pre výmenu skúseností s praktickou realizáciou preventívneho pôsobenia na všetkých úrovniach spoločenského života.

5. 3. Medzinárodné partnerstvá v oblasti online bezpečnosti

Bulharská detská linka pomoci Animus Association Foundation sa spojila so šiestimi európskymi agentúrami pre práva detí v rámci projektu „Zavádzanie participatívneho prístupu zameraného na dieťa pre včasnú identifikáciu a prevenciu šikany v školskom prostredí v 7 krajinách EÚ“. Dvojročný projekt koordinovala asociácia Animus. Zahŕňali organizácie z Holandska, Rumunska, Spojeného kráľovstva, Nemecka a Švédska, ako aj slovenskú detskú linku pomoci Linka Detskej Istoty (LDI). Cieľom projektu bolo zachytiť názory detí na šikanu a pocit bezpečia s cieľom informovať odborníkov o tom, akú podporu deti potrebujú.

Česká organizácia GLAF má pre inováciu a inováciu tieto ciele: celoživotné vzdelávanie a ďalšie vzdelávanie; trh práce a podnikania; technické techniky a metódy. Cieľom GLAFKA je

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

uspokojiť potreby príslušnej skupiny spoločností (50+, NEET, v prípade všeobecných, vnútroštátnych a medzinárodných činností) činnosti členských štátov podliehajú podmienkam stanoveným v tomto nariadení. GLAFKA je „najväčšou“ inštitúciou v tejto oblasti. Členské štáty majú hlavnú úlohu pri rozvoji pedagogiky, IKT, ekonomiky, sociológie, filozofie a ekonomického rozvoja v EÚ. V prípade 10 projektov sa môžu uskutočniť tieto projekty a projekty: podpora osob znevýhodnených na trhu práce (zejména mládež, generace 50+, ženy, nezamestnaní, menšiny a cizinci); odborná prax; názov príslušnej krajiny; systém ECVET; najmodernejšie školenia a metódy, špecifické kompetencie a gramatika (Ľudský kapitál, finančná gramatika, multikulturalizmus a digitalizácia); vývoj a implementácia štúdií, výskumu a vývoja, pilotné a testovacie činnosti v oblasti životného prostredia, vývoj stratégií, vývoj metód, modernizácia metód a moderných materiálov. GLAFKA je obmedzená na subjekty v Českej republike, Spoločenstve, Spoločenstve a členských štátoch, mimovládne organizácie, coworking a komunálne centrum, verejné služby, verejnosť, verejnosť

Sme tu pre vás“ od roku 2015 a odvtedy podporujeme ľudí s pôsobivými životnými príbehmi vrátane detí, dospelých a starších ľudí, ktorým pomáhame harmonickým spôsobom rozvíjať, využívať ich plný potenciál a ktorým chceme ponúknuť šanca na lepší život. Sme jednou z mála mimovládnych organizácií v Rumunsku, ktoré poskytujú licenčné sociálne služby v komunite pre dospelých ohrozených sociálnym vylúčením, ale podporujeme aj rôzne marginalizované skupiny, ako sú týrané matky, opustené deti, mladí ľudia z chudobných rodín, s dobrými výsledkami vzdelávania, ale aj deti a dospelých s vážnymi zdravotnými problémami. Združenie „Aici pentru Tine“ (mimovládna organizácia „Tu pre vás“) je podľa ustanovení zákona č. 172/2012 autorizované Ministerstvom práce, rodiny, sociálnej ochrany a starších ľudí a vlastní protokol o spolupráci s Brašovom. Sociálne služby. Naším poslaním je iniciovanie, rozširovanie a zlepšovanie sociálnych služieb pre lepšiu integráciu marginalizovaných ľudí a skupín do spoločnosti prostredníctvom inštruktívno-výchovno-kultúrnych aktivít, psychologického a odborného poradenstva.

<https://www.kaspersky.com/resource-center/preemptive-safety/kids-online-safety>

<https://www.childhelplineinternational.org/>

<https://www.eurochild.org/>

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

6.Závery

Pri snahe zodpovedať otázku ako presne si však útočníci podrobujú svoje obeť je treba načrtnúť do studnice poznania z oblasti marketingu, kde fenomén presvedčania hrá hlavnú rolu. Americký profesor Robert Cialdini vo svojej knihe *Influence: The Psychology of Persuasion* identifikoval šesť princípov, ktorými spoločnosti ovplyvňujú ľudí. Práve na ich základe sa následne začal výskum psychológie sociálneho inžinierstva, phishingu a podvodov na internete. Menovite ide o princípy autority, spoločenského schválenia, náklonnosti, odplaty, nedostatku, a záväzkov a zásadovosti.

Keď sa o niektorých ľuďoch hovorí, že sa správajú ako ovce, ide presne o prípad princípu spoločenského schválenia, kedy sa človek radšej podrobí názoru alebo konaniu väčšiny, než aby použil vlastnú hlavu. Takýmto spôsobom nadobúda pocit, že koná správne a že hoci by sa aj niečo pokazilo, sám nebude niešť za to zodpovednosť, pretože väčšina spoločnosti schválila tento postoj. Takto zaslepení ľudia sú pre útočníkov ľahkým cieľom. Naletieť im môžu na falošné správy, ktoré sa týkajú prieskumov, petícií, charity a iných podobných záležitostí, do ktorých sa zapája väčšie množstvo ľudí. Stačí len poznamenať, že adresát je súčasťou väčšej vzorky ľudí, ktorí sa aktívne zapájajú.

Je prirodzené, že keď vám niekto urobí láskavosť, vy mu ju chcete vrátiť. Nikto predsa nechce zostať nikomu nič dlžný. Je to jedna z tých vlastností, ktorú zdieľajú všetci ľudia naprieč rôznymi kultúrami a ktorá položila základný kameň hospodárstva menom barter. Čo sa týka phishingu, útočníci v tomto prípade radi rozosiľajú poukážky na nákup alebo zľavu a jediné, čo od vás požadujú na oplátku je registrácia na priloženom linku, kde vyplníte svoje meno a kontaktné údaje. Rovnako tak vám môže prísť do e-mailovej schránky upozornenie, že sa vám niekto neúspešne pokúsil preniknúť do účtu. Hoci sa takáto informácia vždy hodí, priložený link, ktorý by mal viesť k nastaveniam zabezpečenia alebo kontrole aktivít už však nemusí byť legitímny.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Čas je jediná komodita, ktorú si nemožno kúpiť. Keď vás preto niekto vystaví do časovej tiesne, nechcete zbytočne strácať svoje ani jeho drahocenné minúty vyčkávaním a premýšľaním. Pravdepodobne budete chcieť vyriešiť danú situáciu čo najskôr, a preto budete konať skôr unáhlene, a to aj za cenu menších ziskov na úkor väčšieho rizika.

Lojálnosť, spoľahlivosť či zodpovednosť. Akákoľvek pozitívna vlastnosť, ktorá vyvoláva pocit konzistentnosti a stability je žiadúca nielen pre zamestnávateľov, ale aj v bežnom živote. Tieto „istoty“ ale nie sú jednosmerná záležitosť. Napríklad, ak potrebujete peniaze, môžete sa spoľahnúť, že vám ich váš známy alebo banka poskytne. Ale ak tento známy alebo banka vidí, že nie ste schopní splácať svoje záväzky, nemusí vám už v budúcnosti požičať. Budovanie vlastnej zásadovosti je preto to, na čom si chcete zakladať. Útočníci túto vlastnosť zneužívajú napríklad tým, že si vopred zistia, o čo sa zaujíma dieťa, a následne im zašlú správu s ponukou.

Teória nám pomáha odhaľovať zákonitosti, vďaka ktorým vieme predpovedať budúce dianie. Hoci princípy presvedčania čerpajú v prvom rade z oblasti marketingu, po ich osvojení sa však budete vedieť lepšie brániť voči phishingu a podvodom v budúcnosti. Jedna vec je totiž vedieť rozoznať podozrivé prvky v správe na konkrétnom príklade, ktorý pred vás niekto predloží. Druhá, ťažšia je už vedieť samostatne rozoznávať či ide o legitímnu správu alebo sofistikovaný phishing, podvod. Pri rozhodovaní preto treba dbať nielen na dodržiavanie základných bezpečnostných zásad, ale majte na pamäti aj tieto princípy. **Spolupráca detí, učiteľov a rodičov je nevyhnutná. Spôsob ako sa dá predísť kyberšikane je definovaný výskumom, prieskumom a metodickou príručkou KIDSAFEDU. Kampane a soicálne média sú nápomocné v edukácii, sietovanie neziskových organizácii má priniesť nové vedomosti.**

Čo môžete urobiť? 10 krokov k bezpečnosti

1. **Začnite** s výchovou ku kybernetickej bezpečnosti už v ranom veku dieťaťa. Akonáhle sú deti schopné používať zariadenia výpočtovej techniky, je čas začať s nimi hovoriť o tom, ako zariadenia bezpečne používať. Rodičia a blízka rodina sú tí, ktorí majú najlepšiu príležitosť viesť deti k bezpečnosti na internete.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

2. Majte vždy **prehľad** o tom, čo robia vaše deti. Prípadne zvážte vytvorenie spoločného kútika v byte pre online aktivity, kde sa deti budú môcť cítiť nezávislé, avšak nie osamelé
3. Udržujte transparentné a úprimné **vzťahy**. Poskytnite svojim deťom pocit istoty, že za vami môžu prísť kedykoľvek a s akýmkoľvek obavami alebo otázkami, týkajúcimi sa ich online zážitkov.
4. **Chráňte** údaje vašich detí. Nepreháňajte to so zdieľaním informácií o nich na sociálnej sieti a naučte aj deti samotné dodržiavať tento princíp. Nastavte kontá sociálnych sietí tak, aby bol obsah dostupný zásadne iba schváleným priateľom.
5. Vhodne **reagujte** na prípady kyberšikany. Povedzte deťom, aby ignorovali alebo blokovali násilníkov, ak im hrozí nebezpečenstvo. Nahláste zneužívanie na webovú stránku, kde k nej dochádza, a pokiaľ sa bojíte o bezpečnosť svojho dieťaťa, nahláste to úradom.
6. **Nastavte** bezpečnostné funkcie a funkcie na ochranu osobných údajov na všetkých zariadeniach. Zmeňte predvolené továrenské nastavenia na zariadeniach a povoľte bezpečnostné vlastnosti, ako napríklad silné heslá, automatické aktualizácie a podobne.
7. **Udržujte** všetky počítače a mobilné zariadenia v aktualizovanom stave bezodkladnou inštaláciou najnovších bezpečnostných aktualizácií softvéru na ochranu proti škodlivému kódu.
8. **Zvážte** inštaláciu alebo povolenie rodičovskej kontroly na zariadeniach.
9. **Naučte** deti, aby vnímali akékoľvek podozrivé správy a aktivity a oznámili vám ich.
10. A na záver? **Neustávajte**. Svet ide stále ďalej a stále rýchlejšie.

Prínos výskumu

Tipy pre internetovú bezpečnosť pre deti základné rady pre rodičov so sebou Deti dnes vyrastajú vo svete, ktorý je cybercentrický. Je nemožné vyhnúť sa prípadnému nebezpečenstvu detí vo svete internetu a všetkého digitálneho. Je však možné udržiavať ich v bezpečí a vyhnúť sa rizikám, zatiaľ čo deti učíme, ako byť v bezpečí online, niekedy aj sami dospeli strácajú. Začína sa to správnou stratégiou a tieto tipy môžu pomôcť.

Porozprávať sa s deťmi o možných nebezpečenstvách, ktorým môžu online čeliť. Ak je to možné, premiestnite počítače svojich detí do spoločnej rodinnej miestnosti. Odporúča sa snažiť, aby bol počítač zdieľaným rodinným zážitkom. Povzbudzovanie detí, aby hovorili o

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

všetkom, čo online zažijú, čo ich rozladí alebo sa v nich bude cítiť nepríjemne. Obmedzenie obsahu, ku ktorému je možné získať prístup z počítača: Konkrétnymi cezhraničnými príručkami a tréningovými materiálmi môžeme poccou škôl pedagógom a deťom povedať, čo majú povolené, Zaregistrovať sa na sociálnych sieťach alebo iných webových stránkach by bolo možné pod dohľadom rodičov Treba si dávať pozor pri návšteve internetových chatovacích miestnosti. Ak má dieťa povolené používať okamžité správy alebo navštevovať chatovacie miestnosti, stojí za to mu vysvetliť, že je nebezpečné chatovať alebo posielat správy komukoľvek, koho nepozná a ktorému nedôveruje. Stiahnuť a nainštalovať si najnovšie bezpečnostné opravy a aktualizácie všetkých svojich vydaných zariadení. Patria sem operačné systémy, aplikácie a ďalší softvér. Môže byť riešením nainštalovať prísny antivírusový produkt, ktorý je schopný brániť všetky počítače a mobilné zariadenia vašich rodinných príslušníkov pred škodlivými programami a hackermi. Mnoho softvérových produktov na zabezpečenie internetu kombinuje antivírusové funkcie a pokročilé funkcie rodičovskej kontroly, ktoré uľahčujú ochranu vašich detí, keď sú online.

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

Použitá literatúra

- Davida Gragg: *A Multi-Level Defense Against Social Engineering Understanding Scam*
- ŠVP. *Nižšie stredné vzdelávanie – 2. stupeň základnej školy*, 2015, s. 12
<https://www.statpedu.sk/sk/svp/statny-vzdelavaci-program/>
- Frank Stajan -Paul Wilson : *Victims: Seven Principles for Systems Security*
- Z.Gránka, *Spojení navždy: Ako nestratiť deti v digitálnej dobe* (2019),
- Thomas F. Duffy: *Online Safety and Cybersecurity Tips for K-12 Kids, Family, and Friends*, also available at <https://www.cisecurity.org/newsletter/cybersecurity-tips-for-k-12-kids-family-and-friends/>
- Thomas F. Duffy, *The Center for Internet Security*, Inc. (CIS®), September 2019
Volume 14 Issue 9, preložil a upravil Ivan Makatura.
- Robert Cialdini : *Influence: The Psychology of Persuasion*
- *WeLiveSecurity.com*
- *SaferKidsOnline.com*
- *DvojKlik.cz*,
- *Rodičovská príručka pre ochrany detí na internete*,
- Z.Gránka, *Spojení navždy: Ako nestratiť deti v digitálnej dobe* (2019),
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., and Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries. EU Kids Online*. Doi: 10.21953/lse.47fdeqj01ofo

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu

- Autorky: Mgr. Krisztina Mészáros,, PhDr. Livia Bott Domonkos PhD.,Flaska Réka
 - **Grafika: Mészáros Krisztina- Cooltura**
 - **Editor: Mészáros Krisztina- Cooltura**
 - **Ilustrovala: Mészáros Krisztina- Cooltura**
 - Vydanie: 1.,: e-book
 - FutuReg ©
 - Adresa: Hlavná 30, 93101 Šamorín, oz@futureg.sk
 - Lektorovala (recenzent): PaeDr. Erika Tóth,PhD.
 - Grafika INTERREG SK HU © Príručka viditeľnosti
- Tento výskum je spolufinancovaná z prostriedkov Európskej únie z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a je súčasťou Fondu malých projektov Programu spolupráce Interreg V-A Slovenská republika - Maďarsko
 - ISBN 978-80-973237-3-4

Budujeme partnerstvá

www.rdvegtc-spf.eu

www.skhu.eu